

Samenwerking van infanterie en artillerie bij de IIIe divisie tijdens de Legermanoeuvres 1911,

DOOR

W. J. H. DE VEER,
Kolonel der Artillerie.

(Vervolg van blz. 325.)

22 September. Rood. De 1ste divisie marcheerde 22 September van Barneveld naar den Neder-Rijn in 2 colonnes, waarvan de W., gevormd door R. G. en J., 1 peloton 1—3 R. H. en I—2 R. V. A., over Woudenberg, Maarsbergen, Leersum in de richting Elst, en de O. over Renswoude, Ederveen, Veenendaal in de richting Rhenen oprukte.

In den namiddag werd de rivier bereikt en werden onmiddellijk 2 bataljons overgezet tot het bezetten van Maurik en Lienden. II—4 R. I. had reeds in den vroegen morgen Ingen bezet.

De cavaleriebrigade te Kesteren e. o. had in opdracht in Z. en W. richting te verkennen en mogelijke pogingen tot overgang van de Waal door den vijand tegen te gaan.

De brigade drong door tot Varik en kwam aldaar in gevecht met vijandelijke infanterie (2⁰⁰ n.m.), waarna over Tiel naar Kesteren werd teruggetrokken en de vroegere kwartieren weer betrokken werden.

De divisie-C^t. besloot den volgenden morgen (23 September) den Rijn over te gaan en over de Groote brug naar Wadenoyen op te rukken, en gaf aan den C^t. van de cavaleriebrigade den last te 5⁰⁰ v.m. over Kesteren, Echteld, Tiel naar Waardenburg te marcheeren.

Blauw.

Van de IIIe divisie had marschgroep A te 6⁰⁰ v.m. de Waal bij Rossum bereikt, en kreeg de C^t. I—3 R. V. A. nabij die plaats het bevel van C^t. 2 R. I.:

a. eene dubbelbatterij (1^A en 1^B) in bewakingsstelling te plaatsen W. van Rossum met hoofdrichtingspunt toren van Ophemert;

b. eene dubbelbatterij (2^A en 2^B) O. van Rossum met hoofdrichtingspunt toren van Elst,

ten einde het terrein benoorden Varik en Opijnen onder vuur te kunnen nemen.

Door den Afd.-C^t. werden daarop de batterijen opgesteld; die W. van Rossum nabij K. M., N.W. van Rossum; en die O. van die plaats in de Schutwaard, O. van oud fort St. Andries.

Waar het doel van de gegeven opdracht was, om artillerievuur te

kunnen brengen op het terrein N. van de lijn Varik—Opijnen, waren de ingenomen opstellingsplaatsen daartoe niet de juiste, zooals een enkele blik op de kaart doet zien. Maar bovendien bleek al zeer spoedig, dat het niet mogelijk zou zijn van af dezen oever juistheidsvuur te brengen op het terrein achter den Waaldijk op genen oever, waardoor het zich handhaven van de reeds overgezette troepen of een voorwaarts terrein winnen van dezen daadwerkelijk zou kunnen worden ondersteund. De hooge Waaldijken, op minstens 1200 M. van elkander verwijderd, en het dichtbegroeide terrein bij Heesselt e. o. maakten zulks ondoenlijk, terwijl van dezen oever, ook van af hooggelegen punten, zooals b.v. den toren van Rossum of een koren-molen, de waarneming eene fictie bleek.

Wel zou het mogelijk zijn geweest, het vuur der batterijen binnen eene vrij uitgestrekte terreinstrook te brengen en deze dan door strooivuur onveilig te maken. De R.-J. oorlog geeft echter tal van voorbeelden, waaruit blijkt, dat een dergelijk optreden van artillerie slechts ten gevolge heeft een buitensporig en geheel nutteloos munitieverbruik. ¹⁾

De Ct. van de marschgroep gaf aan de batterijen hoofdrichtpunten op, wat m. i. niet juist was, en wat tot moeilijkheden aanleiding gaf, ook, omdat die hoofdrichtpunten uit de standplaatsen der batterijen niet te zien waren.

Het kiezen van richtingspunten behoort tot de technische uitvoering van eene gegeven schietopdracht en is dus taak van den artillerie-Ct. ter plaatse.

Indien werkelijk de noordelijke Waaloever door vijandelijke infanterie bezet was geweest, zou het vasten voet krijgen en het standhouden op dien oever alleen mogelijk zijn geweest, wanneer het den aanvaller gelukt was, op het landingspunt een zoodanig overstelpend vuur te brengen, dat de vijand daardoor genoodzaakt was geworden, zijne opstellingen te ontruimen. M. i. had de artillerie daartoe krachtig moeten medewerken en hadden enkele batterijen onder bescherming van de duisternis op den dijk zelf gemaskeerd moeten opgesteld zijn. Eene talrijke artillerie — zoowel gedekt als ongedekt opgesteld — had den vijandelijken oever op het overgangspunt moeten bewaken, en, waar de vuurkracht van 4 batterijen daartoe onvoldoende moest worden geacht, had deze kunnen vermeerderd worden met die der batterijen, die thans te Bruchem in reserve stonden. En niet alleen die batterijen, ook de mitrailleuraafdeeling zou hier op haar plaats zijn geweest. ²⁾

Daar de vijand zich niet tegen den overtocht verzette, zijn de

1) Zoo heeft op 31 Augustus 1904 eene Russische batterij in 3 uren tijds 2500 GKT. tegen een geheel onbezet dal verspild.

2) In den vroegen morgen van 29 April 1904 gingen de Japanners bij de monding van de Ambiho de Yalu over. Op den rechteroever bevond zich slechts eene zwakke Russische macht, nauwelijks 2 compagnieën, die waren

batterijen uit den aard der zaak ook niet in actie gekomen; toch hebben de batterijen 1^A en 1^B dien dag nog kans gezien het vuur te openen en wel onder de volgende omstandigheden.

Bij 1^A stond W., bij 1^B O. van de Hurwenensche en Rossumsche straat. Ct. 1^B had zijn waarnemingspost gekozen op den zuidelijken Waaldijk bij de samenkomst met genoemde straat; Ct. 1^A een paar honderd meter westwaarts, eveneens op den dijk.

Per telefoon meldde Ct. 1^B aan Ct. 1^A: »Ik zie artillerie oprijden; kunt U daarop het vuur openen, want ik heb nog geen telefonische verbinding met mijn batterij«. Ct. 1^A, die deze wel had, antwoordde: »Goed, als gij voor mij kunt waarnemen, want ik zie het doel niet«. Ct. 1^B werd dus tijdelijk de zijwaarts geplaatste officier-waarnemer van Ct. 1^A.

Samenwerking tusschen de beide batterijen was er dus zeker, maar die samenwerking had hier tot gevolg, dat eene der batterijen reeds direct van haar leider werd beroofd, hetgeen in werkelijkheid misschien hoogst ongewenschte gevolgen zou hebben gehad. Hapert op een gegeven oogenblik de telefonische gemeenschap in de batterij, dan moet deze op het zelfde oogenblik door eene optische seingemeenschap kunnen vervangen worden. Het is een eisch, dat de Bij. Ct., die waarneemt, steeds in verbinding is en blijft met zijne in stelling staande vuurmonden.

Het vuur werd geopend 25 $\frac{0}{00}$ R. van den toren van Varik, afstand 1200 M. De waargenomen artillerie zou zich dus ongeveer bij P. S. ten Z.-W. van de H van Heesselt hebben bevonden. Na de eerste laag zag ook de waarnemende B.-Ct. niets meer en werd het vuur gestaakt; kort daarna werd op den N. Waaldijk eigen infanterie waargenomen, zoodat de aanwezigheid van vijandelijke artillerie aldaar uitgesloten was. Waarschijnlijk zijn de paarden, die beslist gezien waren, landbouwerspaarden geweest. Het vermoeden ligt voor de hand, dat de artillerie het vuur geopend heeft op eigen troepen, die in de onmiddellijke nabijheid van P. S. aan land werden gezet.

De noodzakelijkheid, dat de A.-Ct. de leiding van het vuur zijner batterijen steeds in handen houdt, springt door dit voorval duidelijk in het oog. De A. Ct., die zich te Rossum ophield bij den A. B., was trouwens telefonisch met zijn batterijen verbonden.

Wordt echter aan de B. Cⁿ. vrijheid gelaten, zelf de doelen te

opgesteld in vooraf aangelegde loopgraven, links en rechts van de Ambiho, en verder 2 bergkanonnen.

De onderneming werd van Japansche zijde ondersteund door 4 batterijen (24 stukken), die in den nacht in stelling waren gebracht op de nabij het overgangspunt gelegen hoogten van Dihuandon.

De Russische infanterie werd door deze artillerie zóó hevig beschoten, dat zij niet kon vuren en evenmin de loopgraven kon verlaten, om in het open veld te treden en de landing te verhinderen.

kiezen, dan ontglippen zij aan de gevechtsleiding en loopt de artillerie groot gevaar haar munitie nutteloos te verspillen, of, wat nog erger is, eigen troepen te bevuren.

Te 10¹⁵ kregen beide batterijen den last, de stelling te verlaten en zich te begeven naar de aanlegplaats van Rossum.

Zoodra op den vijandelijken oever vaste voet was verkregen, had een begin moeten worden gemaakt met het overzetten van artillerie. Bij een tegenaanval van den vijand, en deze was toch niet ondenkbaar, had de overgebrachte infanterie den steun van de artillerie niet kunnen missen. Van af dezen oever kon die steun niet verleend worden, en het lag dus voor de hand, alle krachten in te spannen, om zoo snel mogelijk artillerie, zelfs veel artillerie, naar de overzijde te brengen, ten einde de eigen troepen te steunen in het vasthouden van het bezette terrein.

Terwijl te 6⁴⁰ v.m. het eerste echelon werd overgezet, begon het overbrengen van artillerie echter eerst omstreeks 3 uur n.m. en niet vóór 6⁴⁵ n.m. waren de beide batterijen (4 vuurmonden en 4 caisons) aan de overzijde.

Marschgroep B was te 5⁰⁰ v.m. van 's Hertogenbosch afgemarcheerd naar Zalt-Bommel (afstand 18 KM.) en zou bij aankomst aldaar onmiddellijk aanvangen met het overtrekken van de rivier over de bestaande verkeersmiddelen (gierpont en spoorbrug).

Ook hier was aan de artillerie eene zelfde taak toegedacht, als bij marschgroep A, en werden daartoe de batterijen 4^A en 4^B opgesteld bij Gameren, met opdracht om eventueel vuur te brengen op Haaften en het terrein oostwaarts daarvan; de batterijen 3^A en 3^B kwamen in stelling O. van den spoordijk ter hoogte van de Oyksche straat, met het doel vuur te kunnen brengen op Opijnen en Neerijnen. De afstand tot den noordelijken Waaldijk bedroeg \pm 3000 M.; van inzicht in het terrein noordelijk van dien dijk was ook hier geen sprake.

Dat de artillerie, op deze wijze opgesteld, de bij marschgroep A omschreven taak moeilijk zou kunnen ten uitvoer brengen, behoeft geen nader betoog.

In den namiddag van dien dag stonden de beide marschgroepen in de lijn Varik—Opijnen—Waardenburg—Haaften, en liet de Ct. 2 R. I. door ééne compagnie de brug bij Wadenoyen en de Ct. 6 R. I. eveneens door ééne compagnie die bij Geldermalsen bezetten.

Van marschgroep A bleef, volgens gegeven bevelen, een detachement, ter sterkte van: 1 bat^{on}. inf^{ie.}, 1 esk. cav^{ie.}, 2 batterijen en de pontonafdeeling op den Z. Waaloever te Rossum achter, en werd van af dat oogenblik de artillerie van marschgroep A tot de helft teruggebracht.

23 September. Rood. Bij het divisiestafkwartier was bericht ingekomen,

dat de vijand bij Heesselt eene brug over de Waal had doen slaan en Varik en Wadenoyen sterk bezet had.

De div.-Ct. besloot 22 September, om den volgenden morgen onder bedekking van de bataljons op den Z. oever te Maurik, Eck, Ingen, Meerten en Lienden den Neder-Rijn over te gaan bij Elst, waartoe gedurende den nacht aldaar eene brug zou worden geslagen, welke te 5⁰⁰ v.m. voor den overtocht gereed moest zijn.

De divisie zou daarna marcheeren langs de Ingensche steeg, de Groote brug, richting Wadenoyen en verder zuidelijk, ten einde 's vijands overtocht over de Waal te beletten, dan wel om hem daarover terug te werpen.

De cavaleriebrigade kreeg last te 5³⁰ v.m. zoo snel mogelijk over Echteld en Tiel naar Waardenburg en Varik op te rukken.

Bij het overtrekken van de pontonbrug onstond een zoodanig oponthoud, dat de marsch van de divisie daardoor 1½ uur vertraagd werd, welke vertraging zeer nadeelige gevolgen heeft gehad.

Bij de Groote brug gekomen, kregen 2 bataljons R. G. en J. bevel met 1 batterij naar Tiel te marcheeren en den Zuidrand daarvan te bezetten. Door één bataljon werd bezet het pontveer en den zuidrand, door het andere bataljon met 2 compagnieën den westrand.

Blauw.

Aan den commandant IIIe divisie was op 22 September bekend, dat roode infanterie met artillerie zich bevond te Amerongen en Rhenen, met zwakke afdeelingen infanterie aan den Z. oever van den Neder-Rijn, en dat eene vijandelijke cavaleriebrigade dien dag over Kesteren en Wadenoyen in Z. richting was opgerukt. Hij besloot den marsch door den Tielerwaard in den morgen van 23 September voort te zetten, voorloopig tot de lijn Tiel—Zoelen.

Marschgroep A. (2 R. I.):

De rechtercolonne (detachement op den Z. Waaloever) zou marcheeren naar Dreumel;

de linkercolonne (rest van 2 R. I. en de batterijen 1^A en 1^B) naar het inundatiekanaal, ten einde de overgangen daarvan, alsmede Kapel-Avezaath te bezetten.

Zooals bekend, was in den nacht van 22/23 September de brug bij Wadenoyen reeds door 1 compagnie bezet. Met achterlating van eene dekking bij die brug, werd door deze compagnie te 6³⁰ v.m. Kapel-Avezaath bereikt.

Te 6³⁰ v.m. werd door de linkercolonne afgemarcheerd; zij bereikte te 8³⁰ v.m. den 4-sprong Z.O. van het station Wadenoyen, na te Ophemert contact te hebben gehad met vijandelijke huzaren, behoorende tot de cavaleriebrigade, welke van Kesteren in Z. richting was voortgerukt.

1 Bataljon kreeg opdracht, de bruggen over het kanaal tusschen Waal en spoorbaan (inbegrepen) te bezetten en open te houden;

1 bataljon idem betreffende de bruggen over het kanaal W. van de spoorbaan, Wadenoyen inbegrepen;

1 bataljon, als regimentsreserve, vormde tevens de dekking voor de batterijen, die in afwachtingsstelling werden geplaatst Z. van den Bommelschen weg en W. van het boschperceel, gelegen W. van de Breede straat.

De cav.-brigade, die langs den linker Lingedijk in Z. richting naderde, kwam te $\pm 10^{00}$ v.m. onder hevige vuur van afdeelingen van deze 3 bataljons en moest, na ernstige verliezen geleden te hebben, naar het Noorden terugtrekken.

Marschgroep B. (3 R. I.):

zou marcheeren over de pontonbrug naar Waardenburg en van daar in 2 colonnes over Est naar Lingenstein en over Geldermalsen naar het voetveer bij de Klomp (O. van Buurmalsen).

De pontonbrug moest worden gepasseerd tusschen 5^{30} en 6^{30} v.m., terwijl de eindpunten van den marsch bereikt moesten zijn uiterlijk 8^{30} v.m.

Te 9^{00} v.m. kreeg de Ct. van deze groep van den divisie-Ct. den last naar Buren te marcheeren, aldaar eene frontverandering naar het Oosten te maken en voort te rukken aanvankelijk tot in de lijn Kerk-Avezaath—Avezaatsche steeg.

Marschgroep C. (6 R. I.):

zou marcheeren langs Waardenburg naar Meteren en naar Est, eveneens in 2 colonnes. Zij vormt de »algemeene reserve«. De hoofden dezer colonnes moesten te 8^{30} v.m. staan bij Huis te Meteren en H.W., W. van Est. Later kreeg de Ct. van de groep den last op te rukken naar Ouweling. 1 R.H. ($-1\frac{1}{4}$ esk.) moest zich, zoodra de Linge-bewaking door de infanterie zou zijn overgenomen, naar Buren begeven en verkennen tegen het Rijn- en Lek vak: Ingen—Maurik—Wijk bij Duurstede—Culemborg.

3 C.W. zou verkennen in de richtingen Doodewaard, Opheusden, Rhenen en Amerongen.

Te 10^{20} v.m. kreeg de Ct. van marschgroep A. bij het boschperceel aan den Bommelschen weg van den Ct. IIIe divisie het bevel met kracht voorwaarts te rukken en tot elken prijs Tiel te nemen.

De aanval had, als volgt, plaats.

III—2 R.I. ging aan weerszijden van den Ouden Tielschen weg vooruit, II—2 R.I. verlengde den linkervleugel van III, terwijl IV—2 R.I. op Drumpt gedirigeerd werd.

Er hadden dus gelijktijdig twee aanvallen plaats op twee belangrijke steunpunten; tot ondersteuning daarvan, beschikte de Ct. van de gevechtsgroep over 2 batterijen (6 vuurmonden). Hier deed zich het gemis van de beide batterijen 2^A en 2^B van deze marschgroep

die werkeloos aan de overzijde van de rivier stonden en van daar den aanval onmogelijk konden steunen, ernstig gevoelen.

Aan de batterijen 1^A en 1^B werd eene eerste opstelling aange-
wezen ter hoogte van Eksternest, met opdracht het vuur te openen
tegen den door den vijand bezetten Z.W.-rand van Tiel. Zeer te
recht werd hier aan beide batterijen slechts het ondersteunen van
één aanval opgedragen.

Bij den aanvang van een gevecht echter, is het voor de aanvallende
artillerie in de eerste plaats de taak om, zooveel mogelijk, te beletten,
dat de vijandelijke batterijen de eigen infanterie onder werkzaam
vuur nemen en om aldus het tereinwinnen van de aanvalstroepen
mogelijk te maken.

Eerst wanneer dat resultaat bereikt is kunnen worden, kan van
een doorzetten van den aanval sprake zijn. De batterijen, die dan
nog beschikbaar zijn, of die na dezen artilleriestrijd — wanneer men
dit woord hier gebruiken wil — beschikbaar komen, kunnen dan
gebruikt worden, om den aanval rechtstreeks te steunen. De aan-
valler moet met een deel van zijn artillerie de vijandelijke batterijen
kunnen beheerschen, terwijl het andere deel voor de rechtstreeksche
samenwerking met de infanterie wordt aangewezen. Hoe sterker de
artillerie is, die de A.-Ct. op het beslissende oogenblik daarvoor
beschikbaar weet te krijgen, des te meer kans zal er bestaan, dat de
aanval gelukt. Zonder den krachtigen steun van artillerie heeft een
aanval, ondernomen tegen een vastberaden, in stelling staanden tegen-
stander, geen kans van slagen, en zeer zeker kan hiervan geen
sprake zijn, wanneer het terrein, dat den aanvaller van de vijandelijke
stelling scheidt, zoo vlak en zoo totaal ontbloot van dekking is, als
de polders van Tiel en Drumpt.

Het behoeft geen nader betoog, dat de steun van 2 batterijen,
à 3 stukken daartoe onvoldoende moet worden geacht. En hoe zou
de toestand wel geweest zijn, wanneer de vijand eene sterke artillerie-
macht had aangetrokken, om zich in de positie van Tiel—Drumpt
te handhaven? De onderstelling, dat voor de verdediging van twee
belangrijke steunpunten, die het defilé tusschen Waal en Linge af-
sluiten, ééne afdeeling artillerie zou zijn aangewezen, is toch zeker
niet onwaarschijnlijk te noemen.

De batterijen hadden in de ingenomen stelling bij Eksternest niet
gevuurd. Te 10⁵⁰ reeds werd door den Afd.-Ct. een nieuw bevel ont-
vangen om, tot betere ondersteuning van de infanterie, ééne batterij,
1^B, voorwaarts van stelling te doen veranderen naar een punt, \pm 500 M.
van de eerste stelling verwijderd. (N. van den Tielschen weg, on-
geveer bij »weg«.)

In het algemeen moet worden opgemerkt, dat de beweeglijkheid,
de manoeuvreervaardigheid van de artillerie bij de manoeuvres niet
veel te wenschen heeft overgelaten, o. m. blijkende uit een onop-
houdelijk van stelling veranderen gedurende het gevecht. Nu is een

dergelijk optreden zeer zeker mogelijk bij een bedekt terrein, als waarop de manoeuvres plaats hadden, terwijl het snelle verloop der oefeningen ook daartoe aanleiding gaf; maar meermalen hadden stellingveranderingen plaats, zonder dat een der genoemde factoren zich deed gelden. Zoo ook hier.

Werd de stellingverandering noodig geoordeeld, omdat de ingenomen stelling niet goed gekozen bleek te zijn, dan is het niet duidelijk, waarom niet beide batterijen daaraan deelnamen.

Bij. 1^A, die evenmin reeds gevuurd had, kreeg echter te 10⁵² den last, het vuur te openen op den rand van Tiel. Er blijkt niet, welk gedeelte van den rand onder vuur moest worden genomen, hetgeen kan worden toegeschreven aan onvolledigheid van het gevechtsbericht van den batterij-Ct., maar dan is het toch moeilijk te verklaren, waarom het noodig werd geoordeeld bij. 1^B eene stellingverandering over zulk een korten afstand te doen uitvoeren.

In den regel is iedere stellingverandering een noodzakelijk kwaad; maar zij is een nadeel, wanneer de artillerie op een geheel open terrein is opgesteld, 2000 à 2500 M. van een ongeschokten, in stelling staanden vijand. Zij mag van geluk spreken, wanneer zij hare stukken heeft kunnen opstellen, zonder dat een waakzame vijand haar die manoeuvre zwaar heeft doen boeten. Eenmaal echter in batterij staande, min of meer beveiligd door hare schilden, doet zij het best voorloopig te blijven, waar zij is. De vijandelijke artillerie, die er eenige oogenblikken geleden nog niet was, kan juist gekomen zijn; en artillerie in beweging, die op open terrein en op werkzamen afstand zichtbaar wordt voor eene in stelling staande tegenpartij, welke zijn vak verstaat, moet geacht worden verloren te zijn.

Het is dan ook een vereischte, dat deze eerste opstelling met zorg, en in verband met het aanvalsplan, wordt uitgekozen en dan niet door den Ct. van de gevechtsgroep, maar door diens A.-Ct.

Bij. 1^B had te 10⁵⁷ v.m. de nieuwe stelling N. van den Tielschen weg ingenomen en te 11⁰⁰ v.m. van daar uit het vuur geopend op den rand van Tiel (welk gedeelte wordt niet aangegeven). Te 11²⁰ v.m. echter krijgt de batterij-Ct. den last, Drumpt te beschieten, en te 11³⁰ v.m. om dit vuur te staken en in bewakingsstelling te blijven.

De Ct. eener batterij of groep van batterijen, aangewezen om een bepaalden aanval te steunen, behoort de aanwijzingen daartoe te ontvangen van dengene, die de aanvalstroepen leidt, en met wien hij zich dus in verbinding heeft te stellen. Deze infanterie-Ct. wijst hem het punt aan, dat onder vuur moet worden genomen, en bovendien het tijdstip, waarop hij wenscht, dat het vuur daarop zal worden geopend; dat tijdstip nu is eerst aangebroken, wanneer de aanvallende infanterie een zoodanigen weerstand ontmoet, dat deze, zonder de hulp van de artillerie, niet dan ten koste van groote offers, zou kunnen gebroken worden. Indien de hiervoor genoemde gegevens niet worden verstrekt, en het ondersteunen van den aanval dus een-

voudig is overgelaten aan het initiatief van den artillerist, dan bestaat er alle kans, dat deze zijn vuur richt op een gedeelte van de vijandelijke opstelling, dat niet wordt aangevallen, of van waaruit de aanval niet bemoeilijkt wordt; dat de artillerie aldus hare kostbare munitie nutteloos verspilt en de aanvalstroepen zelven niet gesteund worden.

Zoo werd hier aan b^j. 1^B opgedragen Drumpt te bevuren, terwijl later bleek, dat dit dorp zelfs niet bezet is geweest. Eene beschieting van het dorp zou onder deze omstandigheden slechts munitieverspilling zijn geweest.

Te 11³⁰ v.m. kreeg 1^A last, ditmaal van den Afd.-Ct., in stelling te komen in den Tielschen polder, waarheen ook te 11⁵⁰ v.m. 1^B verplaatst werd. 1^A werd opgesteld N., 1^B Z. van den Ouden Tielschen weg nabij de samenkomst van dezen weg met dien van Passewaay.

Intusschen had gevechtsgroep C te 10³⁰ v.m. bij Ouweling (Z. van Wadenoyen) van den divisie-Ct. het bevel ontvangen, om met de onder zijne bevelen gestelde troepen snel op te rukken in de richtingen Tiel en Drumpt ter ondersteuning van 2 R. I.

Eén bataljon en de mitrailleuraafdeeling behield de divisie-Ct. bij Tedingwaardsche sluis, als algemeene reserve, te zijner beschikking. ¹⁾

Terwijl IV—6 R. I. op Tiel gedirigeerd werd ter ondersteuning van den aanval op deze plaats, rukten II en III—6 R. I. in gevechtsformatie op tusschen Lingedijk en spoorbaan in de richting van Drumpt. Deze aanval moest worden ondersteund door het vuur van III—3 R. V. A., welke daartoe O. van Vinkebuurt in stelling zou komen. Op verzoek van den Ct. van gevechtsgroep A werd, tijdens de ontwikkeling van II en III—6 R. I., nog één der bataljons naar den Tielschen polder gedirigeerd ter ondersteuning van den aanval op Tiel.

Bij het oprukken van 6 R. I. bleef de artillerie onder de bevelen van den Ct. van dat regiment. Zij marcheerde met de infanterie mede en kwam op die wijze te \pm 11³⁰ v.m. bij de brug over het inundatiekanaal, W. van den spoordijk, aan.

Indien de beschikking over III—3 R. V. A., de in reserve gehouden artillerie, tijdig gegeven was aan den Alg. Ct., toen eenmaal tot den aanval op Tiel was besloten, dan zou deze artillerie minstens $\frac{1}{2}$ uur vroeger op het terrein van den strijd zijn aangekomen.

Gedurende dezen opmarsch was intusschen Drumpt, waarin zich geen vijand bevond, reeds door IV—2 R. I. bezet, en nu kreeg de Ct. III—R. V. A. — gelukkig nog bijtijds — van Ct. 6 R. I. den last om in den polder van Drumpt, O. van Vinkebuurt, in stelling te komen en het vuur te openen op den Z.W.-rand van Tiel.

1) De bedoeling van den Ct. IIIe divisie was eene reserve aldaar achter te houden van 1 bataljon, de mitrailleuraafdeeling en 1 batterij. Door een verkeerd opvatten van het gegeven bevel rukte de geheele afdeeling veldartillerie mede ten aanval.

De Afd. Ct. plaatste 3 van zijn batterijen W. en eene batterij (3^A) O. van den spoordijk in stelling en gaf aan elke der 3 westwaarts staande batterijen een bepaald gedeelte van den W. rand van Tiel als doel aan. Of de artillerie, door aldus te handelen, den aanval van 2 R. I. op de meest doelmatige wijze ondersteunde, valt, op grond van het hieromtrent reeds aangevoerde, te betwijfelen.

De verbinding met Ct. 2 R. I., den Ct. van de aanvallende troepen, de eenige persoon dus, die in staat was aan de artillerie de noodzakelijke aanwijzingen te geven, ontbrak geheel. Daardoor was het ook niet mogelijk aan elke der batterijen eene juist omschreven schietopdracht te geven en kan het ook niet verwonderen, dat door gebrek aan betrouwbare gegevens en onbekendheid met den juiste gevechtstoestand, al spoedig „eigen infanterie” onder vuur werd genomen.

Bij 3^A, opgesteld N.W. van „weg” en nabij de brug over de Wetering aldaar, kreeg daarentegen eene bewakingsstrook, gelegen tusschen Waaldijk en spoorwegdijk. Toende B.Ct. van zijn observatieladder, wegtrekkende — en zooals hij meende — vijandelijke troepen zag, werd door hem zelfstandig het vuur daarop geopend. Het geval is zeker niet onmogelijk, dat de B.Ct., onbekend met het verloop van den aanval, ook hier zijn vuur op eigen troepen heeft gericht.

De B.Ct. moet weten, waartoe hij in batterij staat, welke de infanterie is, die hij moet steunen, waar deze zich bevindt en wat het aanvalsobject is; hij moet eene juist omschreven schietopdracht krijgen en het mag niet aan zijn initiatief worden overgelaten, de te bevuren doelen uit te kiezen. Slechts in zeer bijzondere gevallen zal dit gerechtvaardigd zijn. Niet hij, maar alleen de infanterie, die hij steunen moet, kan uitmaken, welke doelen belangrijk, welke voor haar het meest gevaarlijk zijn.

Bij den aanval moeten ook geen bewakingsstrooken worden aangewezen aan batterijen, die bestemd zijn om de infanterie rechtstreeks te steunen; alleen voor de artillerie, die de opdracht heeft vijandelijke batterijen te bevuren, welke eventueel haar vuur openen, is het aangeven van bewakingsstrooken aangewezen.

Ook dan echter, moet het initiatief van den B.Ct. beperkt blijven, en is het de Afd.-Ct., die aan de onder zijn bevelen staande batterijen de schietopdrachten verstrekt.

Door aan iedere batterij eene bewakingsstrook te geven en den betrokken B.Ct. het initiatief te laten, om op artillerie in die strook het vuur te openen, schakelt de Afd.Ct. zichzelf als vuurleider geheel uit, wat zeker nooit aanbeveling verdient. Er zal dan ook alleen toe worden overgegaan, wanneer de aan de afdeeling toegevoezen strook bijzonder breed is, of wel wanneer de opstellingen der batterijen zoover uit elkander liggen, dat de bevelvoering daardoor bezwaarlijk wordt.

Staan er 2 afdeelingen in bewakingsstelling, dan zou gevoegelijk

het aanvalsrayon ook in 2 strooken kunnen verdeeld worden, waarvan aan elke afdeeling er ééne ter bewaking wordt aangewezen.

Zoodra nu in eene of beide strooken vijandelijke batterijen haar vuur openen, zullen deze dus worden beschoten, en zal de A. Ct. door de Afd. Cⁿ. worden onderricht omtrent de batterijen, aan welke schietopdrachten zijn verstrekt, zoodat hij voortdurend weet, over welke batterijen hij eventueel nog zou kunnen beschikken. Doen zich in eene bewakingsstrook meer doelen voor, dan door de daarin beschikbare batterijen onder vuur kunnen worden genomen, dan zal de A. Ct. zoo mogelijk batterijen uit de andere bewakingsstrook, die het vuur nog niet geopend hebben, daartoe aanwijzen; zoo noodig zullen door hem daartoe batterijen worden bestemd, die hij nog tot zijn beschikking heeft, of, zoo de nood daartoe dwingt, zelfs die, welke aanvankelijk waren aangewezen, de aanvallende infanterie rechtstreeks te steunen.

Zooals reeds werd opgemerkt, zal van eene, zelfs gedeeltelijke, vernietiging van de vijandelijke batterijen, waar deze èn in het terrein èn door de schilden gedekt zijn, slechts bij uitzondering sprake kunnen wezen; zelfs na geleden verliezen en na eene vrij langdurige beschieting zal het die artillerie toch nog wel mogelijk zijn, van tijd tot tijd een vuurstoot af te geven. Gelukt het thans echter de vijandelijke artillerie onder uitwerkingsvuur te brengen en daardoor te dwingen — zij het ook tijdelijk —, het vuur te staken, dan wel te beletten een juist gericht uitwerkingsvuur af te geven, dan zal het verder mogelijk zijn, haar met minder krachten te blijven bewaken. Die voortdurende bewaking is echter noodig, om elke poging, op nieuw het vuur te openen, oogenblikkelijk en krachtig te kunnen onderdrukken.

De aldus vrijkomende artillerie zal door den A. Ct. mede kunnen aangewezen worden, om de infanterie direct te steunen, en aldus tot de beslissing mede te werken. Deze autoriteit moet dus ook in dit opzicht steeds nauwkeurig worden ingelicht en Afd.- en B.Cⁿ. moeten die beschikbaarstelling van batterijen of gedeelten daarvan, waar mogelijk, bevorderen.

Het streven moet steeds zijn, voor den artilleriesrijd zoo min mogelijk krachten te gebruiken, om des te meer artillerie over te houden om de infanterie rechtstreeks te steunen. De juiste hoeveelheid zal echter eerst door den loop van het gevecht bepaald kunnen worden.

Wat nu den aanval op Tiel betreft, wordt vermeend, dat deze gesteund had moeten worden door eene zoo groot mogelijke artilleriekracht.

De A. Ct., geheel op de hoogte van de inzichten en de voornemens van den A. B., had hier moeten kunnen beschikken over al de batterijen, die nog geen bepaalde gevechtsoopdracht hadden ontvangen, zooals b.v. die van II—3 R. V. A. Hij had aldus op het terrein van den strijd 6 batterijen kunnen verzamelen. Wanneer hij hiervan aanvankelijk een deel, b.v. 2 (bⁿ. 1^A en 1^B), had aangewezen, om de infanterie bij den aanval rechtstreeks te steunen, dan had hij III—3

R. V. A. in haar geheel in bewakingsstelling kunnen plaatsen, alvorens de aanvalstroepen oprukten.

Daar zich in den loop van het gevecht geen vijandelijke artillerie had vertoond — de eenige vijandelijke batterij was bij Zandwijk opgesteld en werd niet opgemerkt —, zouden bij de beslissing al de 6 batterijen haar vuur op het aanvalspunt hebben kunnen concentreeren en de aanval aldus op krachtige en afdoende wijze zijn gesteund geworden.

Eenmaal Tiel genomen, had de aanval op Drumpt, indien gebleken was, dat ook deze plaats bezet was, op de zelfde wijze door de geheele artillerie kunnen worden ondersteund.

Gevechtsgroep B. Eerst tegen 11⁰⁰ v.m. bereikte het hoofd van 3 R. I. Buren, alwaar St., 3 en 4—1 R. H. werden aangetroffen.

Daarna werd op Zoelen aangerukt:

III—3 R. I. over Erichem naar Nieuwendam.

$\frac{1}{2}$ I met IV—3 R. I. en 3 batterijen van II—3 R. V. A. over Burensche dijk naar Zoelen.

Laatstgenoemde colonne bereikte deze plaats te 11⁴⁵ en was om 12⁰⁰ 's middags in vuurgevecht met de Roode partij.

De rechter colonne bereikte op dat uur de r van Beemdsche straat.

II—3 R. I. en eene batterij waren gemarcheerd in de richting Lingenstein. Daar de brug over de Linge aldaar nog niet gereed was, had deze afdeeling echter, ingevolge mondelinge aanwijzing van den divisie-Ct., haar marsch genomen over de Wadenoyensche brug en werd te 12 uur 's middags, na een vijandelijk eskadron te hebben teruggedreven, Kerk-Avezaath bereikt.

Verkenningdetachementen en patrouilles van 1 R. H., te 11⁴⁰ v.m. uit Zoelen naar Zoelensche brug, Particuliere brug en Grootte brug uitgezonden, hadden die punten niet kunnen bereiken, ten gevolge van de aanwezigheid van vijandelijke infanterie.

Te 3²⁴ n.m. werd door den div.-Ct. bericht ontvangen van 3 C. W. uit Rijswijk, dat eene vijandelijke colonne, ter sterkte van 3 regimenten infanterie, 23 stukken veldartillerie, 5 veldhouwitsers, 1 eskadron cavalerie, 1 rijdende pontonafdeeling en meerdere sectiën mitrailleurs, \pm 10³⁰ v.m. uit N. richting langs den Tol bij de Grootte brug in de richting van Zoelen marcheerde.

Op 24 September werden door den leider van de manoeuvres de lijnen vastgesteld, van waaruit op 25 September te 8⁰⁰ v.m. bij het weder intreden van den oorlogstoestand, door de beide partijen het gevecht zou worden hervat.

Voor de I^{ste} divisie liep deze lijn over :

Waaldijk Redoute, Pannbakkerij, Start, Zoelensche brug, B. van Burensche togtslot, den Os.

en voor de IIIe divisie over

Noordzijde Tiel, Drumpt, Cellendonk, 500 M. ten Oosten van Buren, t van Aalwijkerstraat.

25 September. Rood.

De divisie-C^t. was voornemens den vijand met alle kracht tegen te houden in de lijn de Start—Redoute en met de hoofdmacht uit de lijn Klaphek—Zoelensche brug tot den aanval over te gaan met voorwaartsche richting op Erichem—Kapel-Avezaath.

Tevens werd door den divisie-C^t. te 8⁰⁰ v.m. last gegeven aan den A.C^t., om de houwitserbatterij zoo spoedig mogelijk aan de noordzijde der Linge, ter hoogte van de Meergraaf, in stelling te doen komen, ten einde een krachtig vuur op Tiel te openen.

Als gevolg van de ontvangen bevelen werd door den C^t. der voorhoede aan den C^t. van 1—2 R. V. A. gelast, de batterijen van de afdeeling in stelling te brengen, om het voorwaarts gaan der infanterie te ondersteunen,

en te 8³⁵ v.m. door den A.-C. aan de Cⁿ. van II en III—2 R.V. A. de order verstrekt, met de afdeelingen in draf de marschcolonne te verlaten en deze langs Langesteeg en de Broekgraaf te verplaatsen naar het kruispunt van wegen bij de R van Retsche straat tot het innemen van eene verzamelstelling.

Te 8⁴⁵ v.m. werd toen aan den C^t. III—2 R. V. A. op de Lange-steeg de order verstrekt met de batterijen 6^A en 6^B, welke zich aan den staart der colonne bevonden, ter plaatse in stelling te komen en het vuur te openen op vijandelijke infanterie in den N.O. rand van het griendhout in de Zandkampen.

In stelling staande, werd later eveneens het vuur geopend op vijandelijke artillerie nabij de Grasbroeksche sluis.

Te 9¹⁰ v.m. werd eveneens aan den C^t. II—2 R. V. A. de order verstrekt, om met zijn afdeeling in stelling te komen à cheval van de Broekgraaf, ten einde een voortrukken van den vijand door de Zandkampen te beletten.

De batterijen 5^A en 5^B bleven in reserve en werden voorloopig opgesteld nabij het kruispunt van Broekgraaf en Tiendweg.

Te 9¹⁵ v.m. hadden de batterijen alle de hier aangegeven opstellingen ingenomen; van I—2 R. V. A. stonden te 8⁰⁰ v.m. 1^A op het bouwland ± 400 M. ten N.W. van de Zoelensche brug en 1^B bij de Pannembakkerij N.O. van Tiel. De batterijen 2^A en 2^B werden door den Afd.-C^t. opgesteld naast 1^A ten Noorden van de Zoelensche brug.

Te 9²⁰ v.m. kreeg de A.-C^t. het mondeling overgebrachte bevel: »Vijand omvat onze rechtervleugel; de A.-C^t. wordt verzocht mede »te werken om de omvatting tegen te gaan«.

Aan de gegeven opdracht kon uit de ingenomen stelling worden voldaan. Er stonden dus op dat oogenblik 6 batterijen 2 R. V. A. in positie, om den aanval van 3 R. I. tegen te gaan, terwijl nog 2 batterijen in afwachtingsstelling stonden.

Nog eens :
»Over Organisatie van mitrailleureenheden.«

DOOR

W. J. J. HASSELBACH,

Kapitein, Commandant der 4e Mitrailleurafdeeling.

(Vervolg en slot van blz. 316.)

Het is jammer, dat het artikel van den heer DE BRUIJN in twee gedeelten in den M. S. is moeten verschijnen, want daardoor was ons antwoord op het eerste gedeelte reeds ingezonden, toen wij zijn tweede gedeelte (April-aflevering) ontvingen en gingen beantwoorden.

Wij moeten daarom thans beginnen op de zelfde wijze, waarop wij den vorigen keer zijn geëindigd.

De heer D. B. heeft ook thans weer de kracht zijner verdediging gezocht in het doorenmengen van de beweringen, die hij mij toedicht, en de meeningen, die van mij afkomstig zijn, en hij heeft dat gedaan in den schijnbaar meest onschuldigen vorm ter wereld, den vragenden of onderstellenden vorm. Daardoor wordt het voor den onvoorbereiden lezer radicaal onmogelijk gemaakt, te onderscheiden, wat van den een en wat van den ander afkomstig is, tenzij hij zin voor zin vergelijkt met de door wederzijdsche partijen uitgegeven studiën. En dat de gemiddelde lezer dat niet doet, dat weet de heer D. B. even goed als wij. Te meer, omdat hij geen of weinig gebruik maakt van aanhalingsteekens, dan alleen, om zijne eigen woorden te citeeren, ja zelfs, niet eens naar de betreffende bladzijden verwijst.

Het begint reeds op de eerste bladzijde (223): »S. behoort blijkbaar tot die pessimisten, die er maar weinig vertrouwen in hebben, dat wij onze, eventueel uit te zenden, cavaleriebrigade ooit terug zien«.

Die meening is niet alleen nooit door ons uitgesproken, maar is zelfs strijdig met onze overtuiging (vgl. blz. 63 vgg. van »Organisatie in de breedte«). Zij wordt ons eenvoudig door den heer D. B. toegedicht, niettegenstaande hij toch de boven aangegeven bladzijden gelezen heeft.

Op blz. 225 zegt hij: »hij denkt zich blijkbaar eene bepaalde organisatie voor de algemeene reserve«, en spreekt twee regels lager over een »schema«.

Ook die voorstelling is in strijd met onze opvatting, en dat kon de heer D. B. weten, daar hij blz. 73 vgg. van »Organisatie in de breedte« (Org. B.) gelezen heeft.

Alleen werd voor de samenstelling der algemeene reserve onzerzijds een grondbeginsel erkend, n.l. dat zij moet bestaan uit eene

vereeniging der verschillende Wapens en als gevolg daarvan, dus ook eene zoodanige mitrailleureenheid moet bevatten, die, *ten gevolge van hare snelle verplaatsbaarheid*, in staat is de rol te vervullen van *algemeene reserve voor de gezamenlijke mitrailleurs der divisie te zamen*, en d.i. *de M. A.*; zooals de infanterie dit doet voor de infanterie en de artillerie voor de artillerie.

Dat is heel iets anders dan »eene bepaalde organisatie« of een »schema" voor de samenstelling der algemeene reserve.

Op blz. 225: »Ik wil echter aan S. vragen, of hij zich één geval kan denken, waarbij hij den steun van mitrailleurs onthoudt aan de gevechtsgroep, om deze tot werkeloosheid (sic) te doemen bij de algemeene reserve«.

Dit geval is echter door ons niet in debat gebracht. Maar wat is dan de aanleiding, dat de Heer D. B. die vraag stelt!

Trouwens de ongerijmdheid, om mitrailleurs tot werkeloosheid te doemen, hetzij dan bij de algemeene reserve of in de gevechtlinie, die nuttig, d. w. z. naar aard en bestemming, aangewend kunnen worden, zou bij ons nooit opgekomen zijn.

Op blz. 227 vraakt hij: »de voorstelling van S., als zou het wapen ons bij minder goede munitie beslist in den steek laten«. Hadden wij dat gezegd, dan zouden wij, tegen beter weten, van den SCHWARZLOSE kwaad gesproken hebben, want ook wij hebben meermalen oude patronen met gereconstrueerde hulzen met succes gebruikt. Hoe komt de Heer D. B. dan daaraan?

De eenige plaats, die daarop betrekking kan hebben, is er juist eene, waar onzerzijds de lof van den SCHWARZLOSE verkondigd wordt (n.l. op blz. 6, Org. Diepte): »dat hij eene zeer bruikbare en doelmatige machine is, die ons, bij eene oordeelkundige behandeling en bij gebruik van goede munitie, in den oorlog slechts hoogst zelden in den steek zal laten«.

Er behoort waarlijk eene goede dosis onwelwillendheid, om daaruit te lezen, wat de Heer D. B. er van gemaakt heeft. Ten overvloede voegen wij er nog aan toe, dat wij ook oudere munitie met gereconstrueerde hulzen, mits overigens aan de gewone eischen voldoende, als »goede munitie« beschouwen.

Op blz. 230 zegt hij voorts: »hij vergist zich, wanneer hij mededeelt, dat *het reglement voorschrijft*, om bij het inschieten het doel tusschen een wijde en daarna tusschen eene nauwe vork te benaderen«. De gewraakte passage komt voor op blz. 29 onderaan van Org. D. De lezer, die zich de moeite van het naslaan wil getroosten, zal onmiddellijk zien, dat hier geen sprake is van een reglementair voorschrift. Alleen de Heer D. B. veroorlooft zich de vrijheid ons dat toe te dichten.

Wel wordt daar gezegd, dat het reglement ons den weg gewezen heeft naar het artilleristisch schieten; wat niet het zelfde is.

Op de zelfde blz. stelt hij de vraag: »Geloof S. werkelijk, aan het

nauwkeurig stellen van een vizier, waarvan de indeeling met 25 M. op klimt.

In onze Org. D., noot, blz. 31, vroeg ik wel eene vizierindeeling tot 50 M. nauwkeurig voor de afstanden van 550—1250 M., waarbij rekening werd gehouden, niet alleen met ballistische eischen, maar ook met de technische uitvoerbaarheid. De vizierindeeling tot 25 M. nauwkeurig echter, is eene uitvinding van den Heer D. B., die hij ons blijkbaar wel schenken wil, maar voor welke royaliteit wij hem, tot onzen spijt, bedanken moeten.

Op blz. 233 zegt de Heer D. B., dat hij »niet met S. wil *redetwisten* over de samenstelling eener sectie cavalerie-mitrailleurs; *deze aangelegenheid berust in goede handen*«. ¹⁾

Nu hebben wij over die samenstelling niets anders gezegd, dan dat de Heer D. B. het aantal benoodigde paarden te krap berekend heeft in de door hem ontworpen tabel en de leemten met namen aangewezen. In plaats van het tegendeel te bewijzen, antwoordt hij met eene opmerking, die niet vrij van aanmatiging is.

Ook is het onze gewoonte niet in geschrifte te redetwisten, doch te polemiseren, d. w. z. zakelijke argumenten tegenover elkander te stellen. Het is te betreuren, dat de Heer D. B. het onderscheid zoo slecht blijkt te voelen.

Wanneer de zaken scheef worden voorgesteld, wanneer de zaken doorregen worden met persoonlijke stekeligheden, dan wordt het de tegenpartij zeer moeilijk gemaakt geheel op zakelijk terrein te blijven. Toch zullen wij daarvan niet verder afwijken, dan de plicht tot zelfverdediging ons voorschrijft.

Dat is b.v. noodig, waar de Heer D. B. ons ten laste legt, dat wij »de balans hebben willen flatteeren door onjuiste aanhalingen«. (blz. 226) Hij wijst dan op de behoefte aan paarden bij eene mitrailleur-compagnie, waarvoor hij in zijne tabel (bijlage I) 12 gehuurde paarden in rekening brengt en er ons een verwijt van maakt, dat wij in onze vergelijking op blz. 93, Org. D., 24 militaire paarden hebben uitgetrokken. Hij verzwijgt echter eenerzijds, dat hij op blz. 148 zijner »Voordracht« de aandacht voor eventueele aanschaffing op den Duitschen mitrailleurwagen heeft gevestigd, die met twee militaire paarden bespannen is; anderzijds dat wij, wel is waar, op blz. 93, de volle 288 paarden in rekening brachten, doch reeds op blz. 94 de volle 288 paarden weder elimineerden. Om onze balans te flatteeren? Neen, om zijne balans zoo gunstig mogelijk voor te stellen.

Aan wiens zijde is hier de onjuiste voorstelling van zaken?

Ernstiger is echter, dat de Heer D. B. zijne beschuldiging onmiddellijk doet volgen door de woorden: »zoodat ik met deze enkele verbetering wensch te volstaan, om niet te veel van Uwe plaatsruimte te vergen«. Na al het voorgaande meenen wij gerechtigd te

¹⁾ Wij cursiveeren.

zijn tot de meening, dat de Heer D. B. de gelegenheid, om ons iets aan te wrijven, niet ongebruikt zou hebben gelaten, wanneer hij daartoe kans had gezien. Was de Heer D. B. in het weergeven van eens anders meening even conscientieus als wij, dan zou zijne polemieek een heel ander karakter dragen. Voor onjuistheden zijn wij niet beveiligd, al streven wij er zooveel mogelijk naar, vooral in openbaren geschrifte, maar aan opzettelijke onjuistheden, »om onze balans te flatteeren« maken wij ons niet schuldig.

Het zakelijke gedeelte van het artikel van den Heer D. B. volgt onze brochures op den voet. Toch is eene splitsing tusschen tactisch gebruik en techniek daardoor niet gegeven; de titels drukken dat trouwens uit. Wij zullen ons daar dan ook niet aan houden en ook niet alle, doch de voornaamste strijdpunten, nogmaals in bespreking brengen.

In zijne inleiding tot de bespreking van enkele technische vraagpunten begint de heer D. B. met eene vraag te stellen, die eerstens ongepast is en tweedens al weer eene verkeerde voorstelling van zaken geeft.

Het is deze vraag: »of het goed is, critiek in het openbaar uit te oefenen op — en het vertrouwen te schokken in een wapen, dat« enz. . . . en of het niet beter is, »om den arbeid, welke thans wordt aangewend, om deze gebreken wereldkundig te maken, te besteden aan het beramen van middelen, om die fouten afdoende te verbeteren?« (Blz. 227.)

Op de eerste vraag luidt ons antwoord, dat het den Heer D. B. niet voegt als zede-rechter over ons te poseeren — al dekt hij zich dan ook door den vragenden vorm. Dat is eene handeling, die zelfs de oudere tegenover den jongere niet in openbaren geschrifte moet uitoefenen. Bovendien behoeft ons verantwoordelijkheidsbesef zeer zeker niet door den Heer D. B. aangescherpt te worden.

De tweede vraag stelt het voor, alsof de publicatie van onze geschriften uitsluitend tot doel zou hebben »gebreken wereldkundig te maken«, zonder het edeler motief te erkennen, »om die fouten te verbeteren«.

Wat moeten wij op eene zóó persoonlijke aantijging antwoorden? Het antwoord, dat wij geven, moge tevens onze rechtvaardiging zijn; wij zullen onzen persoon geheel uitschakelen.

Wij zullen daartegenover slechts de vragen stellen: Wat is critiek en waartoe dient zij? Waarom wordt de vrije critiek door alle geciviliseerde volken op prijs gesteld als eene der hoogste en meest onvervreembare mensenrechten, waarop sedert de Renaissance een groot deel van onze cultuur en van onze cultureele ontwikkeling berust? Waarom hebben heele geslachten zich opgeofferd in revolutiën en oorlogen, om de vrijheid van het woord, om de vrijheid van de critiek voor hunne nazaten te veroveren?

Omdat de duisternis, de geheimhouding, de moeder der verwarring, omdat het licht, de publicatie, de vader der waarheid en der evolutie is. Eerst moet de waarheid in het licht komen, daarna kan er pas sprake zijn van verdere ontwikkeling.

En frottant les opinions, il en jaillit la vérité.

Het is waarlijk niet in ons belang, dat wij onze studiën publiceeren; wij zullen er ons eer vijanden dan vrienden door maken en wanneer wij dit nochtans doen, dan is het, omdat wij de waarheid en het legerbelang mede willen dienen.

Dat is een standpunt, dat de Heer DE BRUIJN blijkbaar niet vatten kan, want dan zou hij anders geschreven hebben.

Ware zijne opvatting de juiste, dan zou elke critiek, en daarmede elke vooruitgang, onmogelijk worden.

Voelt de Heer DE BRUIJN dan niet, dat hij door zijne negatie van de critiek de ontwikkeling van het mitrailleurwezen tegen werkt?

Of is hij de alleen-wetende?

Thans ter zake.

De technische gebreken, die wij in den mitrailleur en zijne affuit hebben aangewezen, niet op grond van »tendentieuse, buitenlandsche geschriften«, maar op grond van eigen ervaring, gesteund door de buitenlandsche literatuur, hebben wij aangetoond in de qualiteit van »den vriend, die de feilen wijst«; niet om hem te veroordeelen, maar om de aandacht van belanghebbenden er op te vestigen; van de technici, om hen aan te sporen *tot het aanbrengen van verbeteringen*; van de tactici, om hen te waarschuwen, *dat zij bij het gebruik er mede te rekenen zullen hebben*.

Zoo wezen wij op de te sterke rookontwikkeling als een ernstig tactisch nadeel. Naar onze ervaring wordt de standplaats van den mitrailleur daardoor op 1000 M. afstand aan de tegenpartij verraden, wanneer opstelling is gekozen in een boschrand, tot en met 10 M. daar binnen; eerst op 15 M. binnen den boschrand is zij tegen waarneming gedekt. Er zijn echter niet vele boschranden, die eene dergelijke diepte-opstelling toelaten. In het open veld, b.v. achter een hoogtekam of een dijk, verraadt de mitrailleur zich zelfs tot op veel grooteren afstand. Dat dit een tactisch nadeel is, is niet tegen te spreken.

Als voornaamste oorzaak daarvan werd door ons het oliën van de patronen genoemd; wij wisten echter, dat ook het grafiteeren van het buskruit daarop van invloed is. Na de proeven, die sedert het voltooiën van onze studie in October 1911, in die richting genomen zijn — ook bij de 4e M. A. — is ons oordeel slechts in zooverre gewijzigd, dat wij thans aan de laatstgenoemde oorzaak een ietwat grooter aandeel toekennen, maar nochtans van meening blijven, dat de olieinrichting de hoofdschuldige is en blijft, en dat eene afdoende verbetering slechts in die richting gevonden kan worden.

Het mondingsvuur bij duisternis hebben wij alleen als een tactisch

nadeel aangewezen, zonder er verder iets over te zeggen, omdat wij reeds toen overtuigd waren, dat dit niet te verhelpen is. Wij meenden echter nuttig werk te doen, door de aandacht daarop te vestigen van de tactici, omdat de kennis daarvan voor hen van belang is.

Immers, de aanvaller in het nachtgevecht zal daardoor de standplaats van de mitrailleurs van den verdediger kunnen vaststellen. Hij zal van die kennis gebruik kunnen maken, door niet recht tegen dat vuur in te stormen, doch door de mitrailleurs te omvatten en onder echarpeerend vuur te nemen, hen tot zwijgen te brengen en daardoor den hoofdaanval te vergemakkelijken. De verdediger, dit gevaar kennende, zal er naar kunnen streven zijn mitrailleurs niet alleen in front, maar ook in de flank tegen vuur te dekken en, de waarschijnlijkheid eener vuuromvatting inziende, reeds vooraf infanterie zoodanig opstellen, dat de omvatting verijdeld wordt. Het wil ons voorkomen, dat het niet ondienstig was, daarop de aandacht van elken aanvoerder te vestigen. Un homme averti en vaut deux.

Over de eigenschappen van de affuit zullen wij niet verder uitweiden, dan wij reeds gedaan hebben. Slechts ééne opmerking. Nu de Heer D. B. toegeeft, dat aan de drievoet-affuit precies de zelfde richttoestel kan worden aangebracht — en door de »deutsche Waffen- und Munitionsfabriken« reeds aangebracht is —; nu daarmede het voornaamste voordeel van de slede-affuit boven dien gewijzigden drievoet komt te vervallen, nu is het nog meer twijfelachtig, of de door ons aangewezen nadeelen van de eerste nog opwegen tegen de voordeelen van den laatste; met name: het groote gewicht, de onhandige plaatsing van het handwiel, de gebrekkige verbinding met den mitrailleur in de tap, die te snel uitslijt, in den beugel, die te snel speling geeft, en de vleugelmoer, die te gemakkelijk lostrilt, en last not least, de onmogelijkheid, om de slede-affuit afdoende te dekken achter eene normale dekking, loopgraaf, kade of dijk, zonder tijdroovende aardwerken.

De Heer D. B. ontwijkt echter de door ons gestelde vraag. Dat »het stelling *nemen* met deze affuit vlot en gedekt kan geschieden«, zal niemand betwisten; wij ontkennen slechts, dat het het *gedekt opstellen* niet mogelijk zou zijn zonder tijdroovend graafwerk.

Daar wij het schieten met den mitrailleur in eene afzonderlijke studie behandeld hebben, die binnen kort verschijnen zal, zullen wij hier niet nader ingaan, op hetgeen de Heer D. B. daarover schrijft.

Alleen zij hier aangestipt, dat het Deutsche Schietvoorschrift onder »heranschieszen« heel iets anders verstaat, dan de op- en indraai-methode van den Heer D. B.

Iets nieuws — althans voor hem nieuw — is, dat de Heer D. B. thans tot de erkenning is gekomen, dat bij elk voortgezet vuur »een weinig in de diepte gespreid moet worden, wat wordt verkregen, doordat hij (de St. C.) het handwiel met eene kleine polsbeweging naar rechts en links beweegt« (blz. 230).

Wij zijn er daarmee nog wel niet, maar wij zijn nu ten minste op weg, om er te komen. Bij de 4^e M. A. waren wij een half jaar geleden al verder.

De beteekenis van die erkentenis ontgaat hem blijkbaar nog; hij ziet nog niet in, dat hij zijne schietmethode daardoor principieel heeft prijs gegeven, want ook in het nieuwe, nog niet verschenen reglement, zegt hij, wordt »het beginsel, waarop het inschieten en het uitwerkingsvuur berust, niet losgelaten, omdat daarvoor voorloopig geen betere methode, noch hier, noch in het buitenland wordt aangeboden« (blz. 231).

Intusschen, hij heeft den eersten stap op den nieuwen weg gezet en de andere zullen moeten volgen.

Een vraagstuk, waaraan wij een buitengewoon gewicht hechten, is de uitbreiding van het personeel in de gevechtlinie en tusschen deze en den G. T. Wij hebben ons dan ook uitgeput in argumenten, om de noodzakelijkheid dier uitbreiding te bewijzen en hebben betoogd, dat die uitbreiding tegengewerkt, ja zelfs onmogelijk gemaakt wordt door de bepakking van de wagens à la D. B.

Had nu de Heer D. B. getracht de noodzakelijkheid dier uitbreiding of het bestaan van dat verband te weerleggen, dan kon argument tegen argument worden afgewogen. Maar neen, hij geeft er de voorkeur aan over beide te zwijgen en het debat naar een nevengebied af te leiden: »Waar S. pogingen wil aanwenden, om het mitrailleurpersoneel te bevrijden van lasten, welke op andere wijze kunnen worden medegenomen, vindt hij mij aan zijne zijde«. »Dit is echter niet het geval, voor wat betreft zijne denkbeelden over den wagen en de bepakking«. . . »Het verhoogen van de treklast der 4 paarden met 150 KG. door twee manschappen meer mede te nemen op de patroonkasten, zooals S. wil, acht ik beslist verkeerd«. Waarom? Omdat »snelle verplaatsbaarheid voor mitrailleurafdeelingen een hoofdvereischte is« (blz. 231).

Er is onzerzijds geen sprake geweest van het hier boven onderstreept weergegevene; nog minder brachten wij dat in verband met de uitbreiding van personeel, want dat wij het schild pour le besoin de la cause overal hebben medegesleept (blz. 231), is beslist onjuist. De indeeling van het door ons noodig geachte personeel houdt geene rekening met een schilddrager (zie Org. B., blz. 75 vgg.); de Heer D. B. haalt dat er onnoodig bij, alsof het van ons afkomstig ware. Dat is nu eenmaal zoo zijne manier van debatteeren.

De grond, waarop wij de noodzakelijkheid van uitbreiding van personeel bepleitten, was en is: het onderhouden van de gevechtskracht der in stelling zijnde afdeeling, w.o. wij verstaan: de geregelde bediening van den mitrailleur, den verzekerden aanvoer van munitie en verdere benodigdheden, het onderhouden van verbinding, de flankbeveiling en het aanvullen van verliezen. Wij toonden daartoe aan:

1°. dat de bestaande organisatie van het personeel niet bij machte is, zelfs maar in de allereerste behoeften te voorzien;

2°. dat zelfs door zeer matige verliezen de gevechtskracht aanzienlijk zou verminderen;

3°. dat alleen meer personeel kan worden medegevoerd, door twee zitplaatsen op den achterwagen aan te brengen;

4°. dat de bepakkingswijze D. B. daardoor zou moeten veranderen, hetgeen zonder eenig bezwaar mogelijk is.

Nu zegt de Heer D. B., dat eene vermeerdering van treklast van 150 KG, »beslist verkeerd is, omdat de snelle verplaatsbaarheid een eerste vereischte is«.

Het wil ons echter voorkomen, dat de gevechtskracht **het** allereerste vereischte is en wanneer dan ook nog blijkt, dat die verhoogde treklast nog altijd belangrijk beneden die van de V. A. blijft en ongeveer gelijk wordt aan die van de R. A. en dus mogelijk is, zonder aan de snelle verplaatsbaarheid noemenswaardig afbreuk te doen, zooals wij in Org. D., blz. 45, met cijfers hebben aangetoond, dan kan de keuze, dunkt ons, niet twijfelachtig uitvallen.

Uitbreiding van personeel is de allereerste voorwaarde voor het onderhouden van de volle gevechtskracht eener M.-A., is dus gebiedend noodzakelijk en mag niet weerhouden worden door eene overweging, als nader door den Heer D. B. wordt aangevoerd, n.l. dat het »ongewenscht is, om nu wederom wijziging te brengen in de thans vastgestelde en met goed resultaat beproefde bepakking der uitrusting op de wagens« (blz. 232).

Die bepakking is zóózeer ondergeschikt tegenover de noodzakelijkheid, om de gevechtskracht te onderhouden, dat men wel zeer sterk aan eigen vinding en meening gehecht moet zijn, om aan dat argument nog waarde toe te kennen.

Ten slotte nog een enkel woord over het tactisch gebruik. Mochten wij gemeend hebben in Org. B., blzn. 65—88, ons pleidooi te hebben gewonnen, de Heer D. B. verklaart, dat dat alles »zeer weinig indruk« op hem heeft gemaakt (blz. 225). Dat kan aan ons, maar het kan ook aan hem liggen. Intusschen heeft hij een uitweg ontdekt.

De divisiecommandant kan, »bij het nemen zijner beschikkingen voor het gevecht, ééne of meerdere sectiën cavalerie-mitrailleurs te zijner beschikking houden als snel-verplaatsbare vuurkracht in zijn hand, wanneer de omstandigheden dit zullen vereischen« (blz. 224).

Eerstens dient opgemerkt, dat eene cavalerie-M.-A. tot dusver overal slechts twee sectiën telt en dat er dus van het »te zijner beschikking houden van ééne of meerdere sectiën«, slechts in dezen zin sprake kan zijn, dat hij ééne sectie ter beschikking houdt en dus ook ééne sectie aan den cavaleriecommandant laat. M. a. w. de Heer D. B. acht eene vuurkracht van twee mitrailleurs op de sterkte eener divisie van ongeveer 20.000 man, in staat de zelfde diensten

te bewijzen als eene M.-A. van 8, volgens ons, van 12 stukken.

De andere sectie wordt aan de cavaleriebrigade medegegeven, m. a. w. vier sectiën totaal, terwijl de Heer D. B., tot dusver, altijd eene toevoeging van twee sectiën per regiment heeft noodig geacht.

Die vier sectiën vormen bovendien geene eenheid, maar zijn afkomstig van vier regimenten. De Afd. Cn. kunnen wel naar huis gaan, want er is voor hen geene taak

En de divisie-cavalerie, die juist zoo groote behoefte aan eene sterke vuurkracht heeft? Zij krijgt er geene.

En dan vraagt hij nog: »Geloof U niet, dat deze snel verplaatsbare *vuurkracht* heel wat betere diensten zal bewijzen dan de bestaande afdeeling?» (blz. 224).

De M. A. als snel-verplaatsbare reserve-vuurkracht van de divisie moet verdwijnen, maar ... eene of meerdere sectiën cavalerie-mitrailleurs moeten *blijvend* worden ingedeeld!» (blz. 224).

Is dat niet aan de voordeur uitlaten, om aan de achterdeur weer toe te laten?

En dan nog met deze verschillen, dat de »blijvend bij de divisie ingedeelde vuurkracht» slechts twee, in plaats van acht mitrailleurs sterk is; dat de divisie-cavalerie er geene heeft; dat de cavaleriebrigade slechts het halve aantal heeft en *dat alle eenheden en de bevelvoering uit hun verband gerukt worden.*

Neen waarlijk, het betoog van den Heer D. B. maakt op ons »zeer weinig indruk» en de bal, die hij ons terugkaatst (blz. 225), blijkt niet meer dan een luchtbel te zijn.

Op het gebied van tactisch gebruik van mitrailleur-eenheden, grooter dan ééne sectie, bestaat bij den Heer D. B. eene hopelooze begripsverwarring.

Wie denken mocht, dat de zaak nu in orde is, vergist zich. Nauwelijks heeft hij zijn nieuw denkbeeld over de indeeling en het gebruik van de cavaleriemitrailleurs verkondigd, of hijzelf is de eerste, die ervan afwijkt:

»De eisch, te kunnen beschikken over eene vuurreserve, vordert niet onvoorwaardelijk de aanwezigheid van eene bereden afdeeling, omdat de mitrailleurs van de infanterie-afdeelingen, welke in reserve zijn gehouden, deze rol in de meeste gevallen zullen kunnen vervullen«. (Blz. 224.)

Waar is nu de »vuurreserve«?

Zijn het »de blijvend bij de divisie ingedeelde cavaleriemitrailleurs«, of de »bij de reserve-infanterie behorende mitrailleurs«?

Waar is in het laatste geval de snelle verplaatsbaarheid, die een eerste vereischte heet te zijn? (Blzn. 224, 225, 231.)

Het is eene hopelooze begripsverwarring.

Zoo is het ook gesteld met de terminologie: reserve-vuurkracht, vuurreserve, snel-verplaatsbare vuurkracht en snel-verplaatsbare vuurreserve.

Uit alles blijkt, dat de Heer D. B. de eigenlijke beteekenis van de M. A. voor de Nederlandsche divisie niet begrijpt.

Vandaar ook zijne scheeve vergelijking met het buitenland.

Dat Duitschland zijne divisie mitrailleurs heeft afgeschafte, is zeer goed gezien, want de Duitse divisie heeft er geen behoefte aan.

Waarom niet?

Omdat de Duitse divisie hoogst zelden en dan nog slechts voor korten tijd, tactisch-zelfstandig zal behoeven op te treden en dat zij, menschelijkerwijze gesproken, zelden of nooit strategisch zelfstandig zal optreden. Mocht dit echter noodig zijn, dan zal het Duitse legerbestuur wel zoo verstandig wezen, er eene der cavaleriebrigades met eene M. A. aan toe te voegen.

De Nederlandsche divisie echter, die in sterkte — zeer te recht — het midden houdt tusschen de Duitse divisie en het Duitse legerkorps, zal tactisch en strategisch meermalen eene rol te vervullen hebben, die in zelfstandigheid zelfs boven die van het Duitse legerkorps uitsteekt.

Als gevolg van die zelfstandigheid, zullen — om slechts één voorbeeld te noemen, wij zouden anders te uitvoerig moeten worden — de flanken en de rug der divisie veel meer bedreigd zijn dan die van eene Duitse divisie of zelfs van een legerkorps.

Het zelfde geldt trouwens ook, hoewel in eenigszins mindere mate, wanneer de divisien in het veldlegerverband optreden, Twee divisien zijn dan vleugeldivisiën, terwijl veelal eene derde, als algemeene reserve, hare beide flanken en haar rug zal moeten beschermen.

Die bedreiging kan des te verrassender in de daad overgaan, omdat onze divisie-cavalerie zoo uiterst zwak is in vergelijking met die, waarover een Duitse legerkorps beschikt; afgezien nog van de zelfstandige cavaleriedivisiën of -brigades, die wij tegenover, lees: ter zijde en achter ons moeten verwachten.

Die twee factoren hebben tot resultante, dat de vleugels, maar meer nog de flanken en de rug van de Nederlandsche divisie uitermate kwetsbaar zijn.

Een der middelen, om dat te neutraliseeren, is de M. A. van, naar onze opvatting, 12 mitrailleurs, die steeds ter beschikking van den Dv. C. blijft.

Daarnaast: de indeeling van enkele mitrailleurs, resp. draagbare machinegeweren, bij het beveiligende eskadron cavalerie en de wielrijders; voorts uitbreiding van de wielrijderformatiën bij de divisien en indeeling van veldartillerie bij de algemeene reserve.

Ook dit betoog zal op den Heer D. B. vermoedelijk «zeer weinig indruk maken», maar het is ons doel dan ook niet iemand te overtuigen, wiens gezichtskring zich niet verder uitstrekt dan over het gebruik van ééne sectie mitrailleurs; ons streven gaat verder, het is er op gericht het mitrailleurwezen tot ontwikkeling te helpen brengen, ondanks den Heer D. B., doch in het belang van onze defensie.

De hulde, die hij ons ten slotte aanbiedt (blz. 233), kunnen wij dan ook niet accepteren, want zij kan ons, gegeven den vorm, waarin zij aangeboden wordt, en den overigen inhoud van zijn artikel, niets minder dan aangenaam zijn.

Daarentegen, stemmen wij geheel in met zijn afscheidswoord en maken dat tot het onze.

Het is inderdaad niet mogelijk op vruchtdragende wijze van gedachten te wisselen met iemand, die zich op het standpunt van den alleenwetende plaatst, en die de kunst, om in het debat zakelijk te blijven, niet verstaat.

Ede, Mei 1912.

Hoofdzaken bij de opleiding in den velddienst der cavalerie.

DOOR

B. v. S.

In de Juli—Augustus-aflevering van de Kavalleristische Monatshefte, Jahrgang VI, vond ik een artikel getiteld: „**Kernpunkte der Ausbildung im Felddienste der Kavallerie und Streiflichter auf die diesen Dienst förderende Tätigkeit des Regimentskommandeurs**“, von Oberst HELLWIG«, hetwelk m. i. ook voor ons zooveel navolgenswaardigs bevat, dat ik niet kon nalaten den hooggeachten schrijver te verzoeken dit opstel vertaald en eenigszins voor onze toestanden gewijzigd en aangevuld in den Militairen Spectator te mogen doen verschijnen. Z. H. E. G. stond mij dit hoogstwelwillend toe en voegde o. a. daaraan toe: »Ich weisz von meiner Schwadron und von meinem Regiment her, dasz die von mir gegebenen Ratschläge gut sind«, waaruit dus duidelijk blijkt, dat de in het artikel aangegeven oefeningen in de *practijk met goeden uitslag* werden toegepast.

Hetgeen gezegd wordt over de bezichtigingen, enz. door regiments-C^{ten} en Hoofdofficieren, zal zeker ook hier toepassing kunnen vinden; van daar, dat ik deze gedeelten niet onvermeld laat, al is ook het hoofddoel van deze bijdrage voor den Militairen Spectator om m. i. hoogst doelmatige oefeningen voor het eskadron bij ons ingang te doen vinden.

Vraagt men zich af, aldus Kolonel HELLWIG, waarop het wezen van den velddienst bij de cavalerie, d.w.z. den ophelderings- (verkenning-) en veiligheidsdienst, berust, zoo zal het antwoord moeten luiden:

Het is noodig:

1°. dat er lieden zijn, die een bericht goed en vlug weten op te stellen; en

2°. dat onze manschappen niet alleen schriftelijke, maar ook mondelinge berichten, zelfs onder moeilijke omstandigheden, goed overbrengen.

Is dit juist, dan moet de eskadrons-C^t. het grootste gedeelte zijner velddienstoefeningen zoodanig inrichten, dat zijn eskadron in deze twee hoofdzaken den hoogst mogelijken trap van volmaaktheid bereikt.

Verder moet de regiments-commandant in de eerste plaats zijne bezichtiging over het onderricht in den velddienst aan het einde van den winter zóó inrichten, dat de eskadrons gedwongen worden reeds voorbereidend in deze richting te werken en ten tweede moet hij het daarheen leiden, dat door de eskadrons-commandanten bij de practische opleiding in den velddienst de hoofdzaken in het oog worden gehouden.

Ad 1. Naast de officieren komen het eerste voor het opstellen van berichten in aanmerking de onder-officieren, de korporaals en zij, die op de kaderschool zijn, terwijl hieraan wellicht konden toegevoegd worden huzaren 1ste klasse, welke allen te zamen tot eene opleidingsklasse worden vereenigd.

Om te voorkomen, dat berichten te laat aankomen, doordat de patrouille-commandanten bij het opstellen ervan te lang naar de goede uitdrukkingen, en ik zou er bij willen voegen naar den goeden vorm, moeten zoeken, is het aanbevelenswaardig reeds in den winter door middel van kaarten op groote schaal berichten te laten schrijven. Men zet hierop uit: marchcolonnes, stellingen, voorpostenopstellingen, enz., aangegeven door reepjes, geknipt uit sterk papier of wel door blokjes, een en ander vervaardigd naar de schaal der kaart, of ook tinnen soldaatjes en laat daarover berichten schrijven, welke men naziet en daarna gecorrigeerd teruggeeft, en bespreekt. (1) Men zal daardoor spoedig bereiken, dat de berichten, die het meest voorkomen, door het grootste gedeelte der klasse in een goeden vorm worden opgesteld, terwijl de deelnemers zich tegenover elkaar zullen beijveren dit vlug te doen. Hand aan hand hiermede gaat het voortgezet onderwijs in het kaartlezen, daar grondige kennis hiervan onmisbaar is voor de hierna te vermelden hoofd oefeningen.

Is de klasse hierin voldoende onderlegd, dan gaat men met de *officieren* (2) van het eskadron, de klasse en eenige paardenhouders naar tamelijk hooge punten, *welke zoo ver van het garnizoen verwijderd moeten liggen, dat de zich aan het oog vertoonende omtrek niet of slechts aan weinigen bekend is.* Er wordt afgezeten en een volmaakt stilzwijgen bewaard.

Alle deelnemers zijn voorzien van de kaart en na eenigen tijd moet ieder weten, op welk punt hij staat en hoe de in den omtrek gelegen dorpen, hoogten, enz. heeten, waarheen de verschillende wegen loopen, enz. Dan wijst de esk.-C^t. naar twee dorpen, zonder de namen te noemen, laat daartusschen eene marschcolonne marcheeren, of duidt eene stelling aan, dan wel hij laat een ieder zich verplaatsen in den toestand van een patrouillecommandant, die van een rit tegen eene vijandelijke voorpostenopstelling terugkomt en wijst naar de punten, waar hij op bivaks, bezette dorpen, posten, enz. gestooten is. Dan wordt het bericht door een ieder geschreven en bij inlevering de snelheid, waarmede het is opgesteld, vermeld. Nu wordt nog een tweede bericht gemaakt, of wel de leider vraagt aan enkelen, hoe de voor hen liggende dorpen en boschperceelen heeten, welke getallen de hoogten hebben, enz.

Er is bijna geen dienst denkbaar, welke alle deelnemers zoo boeit,

1) Bij dit onderricht zal »VON KLEIST: Die Offizier-Patrouille, neubearbeitet durch G. VON RUFFER« uitstekende diensten bewijzen; ik herinner hier slechts aan het hoofdstuk: Inhalt und Form der Meldungen.

2) Ik cursiveer.

welke den lust, om beter te werken dan de overigen, meer opwekt en welke voor allen aangenamer is dan deze.

Wel is waar wacht nu den esk.-Ct. thuis het nazien der berichten; hij zal dit werk echter des te liever verrichten, als hij reeds spoedig bemerkt, dat zijne ondergeschikten vorderingen maken. Het verdient aanbeveling eene lijst aan te leggen van de namen der deelnemers en daarachter telkens aanteekening te houden van de hoedanigheid van het opgestelde bericht. Zoo leert de E.-Ct. elk man dezer klasse kennen en weet hij ook, wie het beste als patr.-Ct. zullen optreden. Zoo spoedig mogelijk na den rit worden de gecorrigeerde berichten teruggegeven en daarbij eene bespreking gehouden.

Deze soort van oefeningen zijn ook zeer aanbevelenswaard op de marschen naar de oefeningsterreinen.

Langzamerhand maakt men de oefening moeilijker, door rekening te houden met het gebrek aan kaarten in oorlogstijd. Zooals dan 's avonds bij het bivakvuur schetsen van de stafkaart worden afgenomen op rapportkaarten,¹⁾ om den volgenden dag gebruikt te worden, zoo laat men volgens zulke thuis vervaardigde schetsen op de boven aangegeven wijze in het terrein berichten opstellen. Ook moeten berichten zonder kaart of eene dergelijke schets geschreven worden, waarbij wegwijzers, plaatsnamen op stationsgebouwen, enz. dienst moeten doen.

Men zorge steeds, dat alle leerlingen bij de oefening tegenwoordig zijn, dus z. n. laten aflossen op stalwacht, enz. In den winter zullen deze oefeningen minder dikwijls kunnen plaats hebben door het veelvuldig voorkomend nevelig of mistig weder, den overigen tijd van het jaar moet elke week zulk een rit worden gehouden, dan zal de E.-Ct. bij manoeuvres of in oorlogstijd in plaats van over 2 of 3, over verscheidene patr.-Ct., kunnen beschikken.

Eene oefening, welke te gelijker tijd het opstellen en het overbrengen van berichten mogelijk maakt, terwijl hierbij vele manschappen dienst kunnen doen, is de volgende:

Men begeeft zich met een gedeelte van het eskadron naar eene hoogte en deelt het in patrouilles, \pm 20 M. van elkander verwijderd en afgezeten. Nu laat men eene uit vlaggen samengestelde troepenafdeeling onder een officier of handig onderofficier voor de oogen dezer patrouilles voorbijtrekken, de afdeeling marcheert vervolgens op, neemt eene stelling in, een verondersteld gevecht ontspint zich, de reserve wordt ingezet en er volgt of eene vervolging of een terugtocht.

Dit alles wordt door de patrouilles gemeld (van elk nieuw moment een bericht) door enkele aan den esk.-Ct., door andere aan daarvoor aangewezen officieren, die zich allen in de nabijheid kunnen bevinden,

1) Ook oleaten zijn waarschijnlijk doelmatig. B. v. S.

zoodat ook te voet gemeld kan worden. Streng moet er op gelet worden, dat een afgezonden ordonnans niet meer terug- of hem iets na worde geroepen. Dit is van belang, omdat de toestand zich tijdens den rit naar het meldingspunt bij den vijand gewijzigd kan hebben. B.v. Er is bij de 2 aanwezige bataljons een derde aangekomen, de tirailleurlinie wordt op den rechtervleugel verlengd, er komt daar en daar artillerie in stelling, enz., enz. Bij de hiergenoemde oefening kan zich dit voordoen — de afstand, door den ordonnans te doorloopen, is kort — gedurende den tijd, dat hij moet wachten met het melden van zijn bericht, omdat de ontvanger nog met andere manschappen bezig is. Zulk eene wijziging moet dan door den overbrenger zelf opgemerkt en aan zijn bericht worden toegevoegd. Bij aankomst zal hij dus op zijn bericht laten volgen: »Tijdens den rit hierheen heb ik nog dit of dat gezien».

Hierdoor leert de man denken en zelfstandig handelen en wordt hij gedwongen de oogen ook tijdens het overbrengen van het bericht op den vijand gericht te houden.

Wanneer door het bebouwd zijn van het terrein het beeld der voorgestelde troepen onnatuurlijk wordt, dan kan de esk.-Ct. mondeling de noodige toelichting en verklaring aan de patrouilles geven.

Opdat de vlaggen ook herkend worden, is het aanbevelenswaardig ze niet op grooter afstand dan 1 KM. van de patrouilles te laten voorbij marcheeren.

Ook bij deze soort oefeningen gaat men geleidelijk tot de moeilijkeren over, door deze vlaggen-colonne op grooteren afstand te laten aanmarcheeren. De patrouilles, met het oog op de oefening meerdere dan in werkelijkheid het geval zal zijn, worden ter verkenning uitgezonden. De *officier*, Ct. der vlaggen-afdeeling, meldt aan den esk.-Ct. die patrouilles, welke zich bij de verkenning niet overeenkomstig den oorlogstoestand gedroegen. Ik voeg hieraan toe: Eindelijk deelt men bij deze colonne eenige veiligheids-patrouilles in, waardoor de verk.-patr. alweder meer moeilijkheden zullen ondervinden. Dit is dan tevens eene goede oefening voor hen, die bij de doorzoekings-(veiligheids-) patrouilles in dezen dienst optreden.

Men moet echter ook nu en dan oefeningen houden, waarbij hoofddoel is: het leeren aan de patrouilles van een kriegsmäszig optreden. Daartoe stelt men eene vlaggen-afdeeling op, liefst in een niet al te bedekt terrein en hiertegen laat men de patrouilles aanloopen. Zij worden nu van uit de vlaggenopstelling gadeslagen en later of z. n. dadelijk op hunne fouten attent gemaakt.

Ad 2. Bij geen Wapen wordt van den enkelen man zulk eene groote verantwoordelijke zelfstandigheid verlangd, als bij de cavalerie. Van het al of niet aankomen van een bericht kan het winnen van een veldslag en daarvan een veldtocht afhangen. Daarom moeten wij oefeningen houden, welke den man leeren zelfstandig te handelen.

Tot dit doel eigenen zich oefeningen van de volgende soort, welke

wij »ordonnansenritten« noemen en welke ook bij *nacht*¹⁾ gehouden moeten worden. In de eerste plaats is het dringend noodig den menschen een mondeling bericht, telkens een nieuw, van buiten te laten leeren.

Het opstellen dezer berichten geschiedt bij voorkeur door de officieren zelf. Is het kader door de in den aanvang genoemde oefeningen hierin voldoende onderlegd, zoo kunnen deze berichten m. i. ook zeer goed door onderofficieren worden opgesteld.

Het doel is de manschappen vertrouwd te maken met de voorkomende militaire uitdrukkingen (welke m. i. reeds ter sprake gebracht moeten worden bij de theorieën met de recruten); wij verplichten aldus de menschen tot spreken en het leeren gebruiken hunner hersens. Kolonel HELLWIG geeft hierbij aan, dat het goed is, als in de berichten dorpen, enz. genoemd worden, welke voorkomen op de kaart van het betreffende garnizoen, welke in het bezit van iederen man moet zijn, daar alsdan de manschappen zich het van buiten te leeren voorval op de kaart voor den geest kunnen brengen, waardoor het gedachteloos napraten wordt vermeden.

Dit nu zal bij ons niet mogelijk zijn, daar wij allen weten, hoe stiefmoederlijk wij met kaarten bedeed zijn. Ik meen echter met alle bescheidenheid, dat deze werkwijze op den duur niet mogelijk en zelfs niet gewenscht is, daar de ordonnans in werkelijkheid ook wel geen kaart te zijner beschikking zal hebben. Men kan nu de vraag stellen, of het wellicht aanbeveling verdient het meerendeel der manschappen van het eskadron bekend te maken met de teekens van de kaart. Kan de man zich eene voorstelling van het terrein op de kaart maken, m. a. w. begrijpt hij deze volkomen, zoo kan men hem, gelijk Kolonel HELLWIG ook wil, bij het geven van het bericht dit door aanwijzingen op de kaart duidelijker maken; komt hij nu ter bestemder plaatse, dan kan hij die zelfde aanwijzingen doen op de kaart van den ontvanger, waardoor het bericht waarschijnlijk beter zal overkomen. Ik vrees echter, dat dit wel nimmer te bereiken zal zijn, want het lijkt mij onmogelijk de manschappen voldoende met de kaart vertrouwd te maken, indien zij er geen in hun bezit hebben.

Wij zullen dus in hoofdzaak tot goede resultaten moeten trachten te komen, door den man een bericht te leeren onthouden, ook al is hij niet thuis op de kaart en dit is werkelijk mogelijk, gelijk ik later nog hoop aan te toonen.

Men begint met zeer eenvoudige berichten, waarbij geleidelijk het aantal te onthouden punten wordt uitgebreid. Enkele voorbeelden:

1. Bericht van de spits: De Baaksche brug is bezet door eene sectie infanterie.

2. Bericht van de linker doorzoekingspatrouille: De spoorlijn Zutphen

¹⁾ Ik cursiveer.

—Hengelo is ter hoogte van het Hulze door den vijand vernield.

Bericht van de verkenningpatrouille naar Brummen: Op den kunstweg Brummen—Voorstonden marcheerde te 11 uur v.m. bij Oeken eene comp^{ie}. vijand. inf^{ie}. in N. richting. Enz.

Men denke er aan, geleidelijk ook alle wapensoorten en onderdeelen daarvan in de berichten op te nemen en daarbij z. n. eene verklaring te geven, hetgeen dikwijls zal blijken noodig te zijn, zelfs voor jongere onderofficieren.

Ook worde nimmer vergeten, dat het bericht in de eerste plaats aan moet geven, vanwaar het afkomstig is.

Kolonel HELLWIG geeft een voorbeeld van een bericht beginnende met:

»Meldung von der Patrouille des Vizewachtmeisters KLEIN«. Is nu de hierboven gevolgde wijze niet doelmatiger? Bij de twee eerstgenoemde voorbeelden is het mogelijk, dat de ontvanger de patrouille-Cⁿ. bij name kent en daar hij hun waarschijnlijk zelf de opdracht gegeven heeft, ook dadelijk, bij het noemen van den naam van den Ct., weet, uit welke richting het bericht komt.

Bij verkennings- of ophelderingspatrouilles echter, zal het veelvuldig voorkomen, bijna regel zijn, dat de Algemeene Bevelhebber (A. B.) de namen der verschillende patr.-Cⁿ. niet kent, of al ware dit het geval, waarschijnlijk niet dadelijk weet, wien hij nu juist in de eene of wien hij in de andere richting zond; ook zullen er berichten inkomen van patrouilles, welke niet door hem, maar door den Ct. der cavalerie werden uitgezonden. Welk een gemak nu, wanneer men bij het binnenloopen van een bericht dadelijk verneemt uit welke richting het komt, doordat het eindpunt der patrouille werd aangegeven; de ontvanger kan nu zijn blik op de kaart dadelijk op het genoemde punt richten, waardoor hetgeen in het bericht gemeld wordt, hem *spoediger* duidelijk zal worden. De naam van den Ct. der patrouille is den ordonnans, door de patrouille uitgezonden, natuurlijk bekend, en deze kan men desgewenscht dus wel te weten komen; het andere zal wellicht niet het geval zijn, waardoor het langer zal duren, voor en aler men in het onderhavige geval geöriënteerd is.

Het leeren van deze berichten begint reeds bij de recrutenopleiding. Bij de wintervelddiensten te voet gaat dit zeer eenvoudig op den marsch naar of van het oefeningsterrein. Men verdeelt de klasse in twee groepen, die b.v. op een 500 M. van elkaar loopen en door middel van een rijwiël (zij, die niet kunnen wielrijden, deelt men in bij de voorste groep) laat men de berichten overbrengen. Bij de oefeningen te paard buiten, gaat men op de zelfde wijze te werk en leert den man tevens handig te zijn bij het overgeven van het bericht, waartoe men hem een stuk papier, het bericht voorstellende, verstrekt. Later bij de zomeroefeningen in pelotonsverband geeft men den rechts en links rijdenden in de colonne met tweeën (opdat de twee naast elkander rijdende ruiters niet over het

bericht kunnen praten, althans elkaar niet kunnen helpen) een afzonderlijk bericht vóór het uitrukken en dit moet dan in de rust of bij thuiskomst worden opgezegd, waarbij het dus weder meer aankomt op den langeren duur, gedurende welken het bericht moet onthouden worden.

Nog zij opgemerkt, dat het vanzelf spreekt, dat men aanvankelijk zooveel mogelijk, den man bekende, namen in het bericht op neemt.

Gaf ik hier de allereerste beginselen aan, thans komen wij tot het overbrengen van het bericht en laten Kolonel HELLWIG weder aan het woord.

Een officier of wachtmeester wordt aangewezen, om de ordonnansen te laten afrijden en desgelijks iemand, die op het punt staat, waarheen zij worden gezonden, die hen het bericht laat opzeggen en zich de hierin gemelde gebeurtenis op de kaart laat aantoonen (op de hierboven ontwikkelde gronden zal dit bij ons wel niet uitvoerbaar zijn); ook stelt hij vast of de ordonnansen uit zichzelf het beslag hunner paarden wel hebben nagezien.

Hij, die de ruiters laat afrijden, wijst hen het op eenige kilometers verwijderd zichtbaar punt, gelast één van hen het bericht te herhalen en, zoo dit goed geschiedt, erheen te rijden. Na 5 minuten zendt hij een tweede, enz. Zoowel op de plaats van afzenden, als op op die van ontvangen, wordt eene lijst aangehouden, waarop de namen, het tijdstip van afrijden en aankomen worden aangeetekend en vermeld wordt, hoe de verschillende manschappen het bericht hebben overgebracht.

Van tempo's wordt hier nog niet gesproken, toch zal het m.i. doelmatig zijn, dit door de manschappen zelf, in verband met den af te leggen afstand, de belangrijkheid van het bericht en de omstandigheden, waaronder dit voorondersteld wordt, verzonden te worden, te laten uitmaken; de zoo verkregen antwoorden met hen te bespreken en desgewenscht een tempo vast te stellen. Dit kan in verband met den voedingstoestand, de training, enz. der paarden natuurlijk een ander zijn dan in de gegeven omstandigheden vereischt zou worden. Natuurlijk worden de redenen dezer afwijking van het kriegsmäszige tempo aan de manschappen kenbaar gemaakt. Ook zal het practisch nut afwerpen door den ordonnansen een stuk papier, het schriftelijk bericht voorstellende, mede te geven, waarop het tempo met kruisjes is aangegeven.

Kolonel HELLWIG zegt verder: Om zooveel mogelijk manschappen te gelijk te oefenen, stelt men meerdere groepen, als boven aangegeven, te gelijk en wel op verschillende plaatsen aan het werk. Mijns inziens, is er niets tegen om op beide plaatsen berichten uit te zenden en tevens te ontvangen; zoodat er dus minder groepen noodig zullen zijn en bijgevolg minder personen, geschikt tot het regelen van dezen dienst, waardoor ook eenig personeel vrij komt om den gang der afzonderlijke ruiters eenigszins na te gaan, aangezien de ondervinding leert, dat de jeugd, en hiertoe kunnen wij onze manschappen gerust

rekenen, gewoonlijk meer haast heeft dan voor de paarden dienstig is.

Later beschrijft men — aldus de Schrijver — den weg, welken de manschappen te doorloopen hebben van het punt van afrijden tot dat, waar gemeld moet worden, welke punten nu echter *niet zichtbaar* zijn, of wijst hen die op de kaart. Dit laatste zal bij ons, gelijk vroeger gezegd, alweder gewoonlijk onuitvoerbaar zijn, of wel het zal weinig succes hebben. Eene ruwe schets van den te doorloopen weg zal wel het beste zijn, en dan is m.i. ook niet te versmaden het aangeven van de richting door middel van de windstreek, waarbij zon of windrichting en 's nachts de poolster goede diensten zullen bewijzen. Dikwijls bracht ik mijne manschappen in een voor hen totaal onbekend terrein, hetgeen bereikt was langs een grooten omweg. Zelf moesten zij daar de richting vaststellen, om het garnizoen te bereiken. Bleek deze juist te zijn, — anders werd zij verbeterd —, dan werden de ruiters alleen of twee aan twee met een bericht afgezonden, waarbij het eerste gedeelte dwars door het terrein moest worden gereden. Allen kwamen steeds goed te recht.

Deze wijze van overbrengen zal bij nacht de eenige zijn en moet daarom — aldus Kolonel H. — *veel, ook 's nachts beoefend worden.* (1)

Welk een mooi arbeidsveld voor avondvelddiensten, waarbij men zoo dikwijls hoort verkondigen, doch m.i. ten onrechte, dat deze voor de cavalerie van geen nut zijn. Het spreekt van zelf, dat men hierbij met tact te werk moet gaan, daar anders vooral bij de eerste oefeningen in het duister den volgenden morgen velen op het eerste appèl zouden ontbreken.

Het punt, waarheen gemeld moet worden, aldus vervolgt het artikel, kan echter ook gedacht worden als marschcolonne en dus bewegelijk zijn; dit is tevens eene goede oefening voor den de berichten verzendenden officier of onderofficier, daar hij in verband met het voortschrijden der marschcolonne de manschappen ook telkens anders zenden moet. (Voorals men de berichten verzendt van een punt, gelegen op de flank van den marschweg; door dit punt anders te nemen, kan men de oefening dus geleidelijk moeilijker maken voor de ordonnansen en afzenders.) 2) Het verdient aanbeveling de colonne door vlaggen voor te stellen en daarbij een voldoende aantal officieren in te deelen, tot het in ontvangst nemen der berichten.

Ik zou hier aan willen toevoegen: ook *'s nachts* zal dit moeten beoefend worden, want juist in den tegenwoordigen tijd zullen de marschen immers veel in het duister worden verricht. Dergelijke colonnes zullen doorgaans eene aanzienlijke lengte hebben, waardoor het vinden ervan eenigszins vergemakkelijkt wordt. Om zulk eene colonne voor te stellen kunnen vlaggen niet baten en zal het m. i. aanbeveling verdienen eene colonne met éénen in stap op afstanden te laten marcheeren; zoodoende kan men te gelijker tijd dezen ruiters,

(1) Ik cursiveer.

(2) Opmerking van mij.

als het ware, den dienst van verbindingsruiter bij nacht leeren, waarlijk eene zeer moeilijke en hoogst belangrijke taak.

Voor de twee- en driejarigen moeten deze oefeningen nu zwaarder gemaakt worden, om er bij hen *den vasten wil in te krijgen, het bericht, het koste wat het wil, op zijne bestemming te brengen*. Zoo legt men b.v. het eindpunt van een ordonnansenrit op eene lastig te beklommen hoogte, of achter eene grootere sloot, hindernissen, welke vóór het opzeggen van het bericht, overwonnen moeten worden. Of men laat eene sloot, b.v. in een bosch, bij de overgangen door vijandelijke afgezeten ruiters bezetten, zoodat de ordonnans gedwongen wordt over de sloot te springen (natuurlijk buiten vuurbereik). Het zal echter in menig garnizoen, zooals in dat, waar ik als regimentscommandant heb gelegen — aldus de Schrijver — mogelijk zijn den geheele ordonnansenrit zóó in te richten, dat de man talrijke dergelijke hindernissen aantreft. Hiervoor eigenen zich in het bijzonder boschperceelen, in den winter ook afgeoogste velden.

Gaan wij eens na, hoe het hiermede bij ons gesteld is, dan moet er eene ernstige klacht uit de pen, eene klacht, welke men bijna in alle garnizoenen kan hooren, n.l. dat de hectaren *verboden terrein* met den dag toenemen. Bedenkt men daarbij, dat tegenwoordig telkens meer uitgestrekte heiden en boschperceelen worden omgezet in wei- en bouwland, dan blijft er voor ons cavaleristen, in Nederland niet veel meer over, om *terrein* te rijden.

Waar anders leert de huzaar zijn vlotheid verkrijgen en op lateren leeftijd behouden, dan juist in het terrein?

Is het dan niet verschrikkelijk, dat ons de toegang tot heiden en bosschen ontzegd wordt, niet, omdat wij schade aan den bodem toe-brengen ¹⁾, dat is op dergelijke terreinen ondenkbaar, maar alleen, opdat de pachters of bezitters geen enkel stukje wild zullen derven, terwijl het altijd eene open vraag zal blijven of dit, wellicht eenige weken uitgesloten, het gevolg zal zijn van het te paard rijden door een jachtveld.

Wordt het niet hoog tijd, dat er maatregelen genomen worden, om op den duur te voorkomen, dat de militaire oefeningen schipbreuk lijden, ten gevolge van de weinige medewerking van jachtterreinbezitters of -pachters. Er zijn nu eenmaal *landsbelangen*, welke hooger staan, dan die van enkele individuen. Toch is het wellicht mogelijk eene zoodanige regeling te treffen, in verband met het jonge wild, dat het Rijk eenige maanden over bosch- en heideperceelen, tot een jachtveld behoorende, voor de oefeningen kan beschikken, zonder dat de eigenaar of pachter daarvan noemenswaardige schade zal ondervinden. Voor *officieren* van alle *bereden* Wapens zou die tijd waarschijnlijk nog wat ruimer kunnen genomen

¹⁾ Jonge aanplant moet natuurlijk vermeden en overtreding van het desbetreffende verbod streng gestraft worden.

worden (wat kan een enkel paard voor kwaad uitrichten?), terwijl men, b.v. in dit bijzonder gedeelte van het jaar, alleen jachtritten in zulke terreinen zou mogen rijden, na daarvoor toestemming van de belanghebbenden te hebben verkregen.

Vergis ik mij niet, dan heeft eenige maanden geleden Lt.-Generaal Jhr. DEN BEER POORTUGAEL reeds hierop gewezen in de Nieuwe Rotterdammer Courant. Het scheen mij echter van belang toe, dat hierop ook de aandacht eens werd gevestigd door hen, die in dat terrein met den troep moeten werken, niet alleen, maar dit bovendien zoo brood-noodig hebben, om er de vlotheid in te houden.

(Wordt vervolgd.)

De bevoegdheid van den Auditeur-Militair en artikel 316 R. L.,

door

MR. R. VAN WOELDEREN,

Advocaat bij het Hoog Militair Gerechtshof te Utrecht.

Hoewel de thans geldende wet betreffende de Rechtspleging bij de Landmacht reeds sedert 1814, derhalve bijna eene eeuw, bestaat, is thans voor het eerst door het Hoog Militair Gerechtshof eene principieele beslissing gegeven omtrent de strekking en beteekenis van artikel 316 R.L., inhoudende dat de Auditeurs-Militair zullen inquireeren op zoodanige misdrijven, als door de militairen, tot hun Arrondissement behorende, mogen worden begaan en ter cognitie van de krijgsraden behooren, voorts die misdrijven vervolgen zonder zulks na te laten om gunst of ongunst, om lief en leed, of om welke oorzaak het zoude mogen wezen.

Nauwkeurig en omstandig worden in bedoelde beslissing de rechten en bevoegdheden, uit gemeld artikel voor den Aditeur-Militair voortspuitende, omschreven en zijne rechts- en machtssfeer afgebakend naast en tegenover die van de Garnizoens-Commandanten. Daarom schijnt ons eene nadere bespreking van deze sententie van het hoogste militair-rechtelijke college noodig en gewenscht.

Wel is waar, is thans reeds een ontwerp-wet tot wijziging der Rechtspleging bij de Landmacht bij de Staten-Generaal aanhangig gemaakt en de behandeling van dit ontwerp urgent verklaard, en houdt dit ook eene wijziging in van de hier te behandelen materie, toch moet rekening gehouden worden met de mogelijkheid, dat de hoop, die gekoesterd wordt, dat dit ontwerp nog in 1912 wet zal worden, kan worden teleurgesteld, en art. 316 R.L. nog gedurende betrekkelijk langen tijd zal blijven, zooals het thans luidt. Is dit zoo, dan is daarmede tevens het belang aangetoond, dat bestaat bij eene nadere bespreking van bovenbedoelde sententie van het Hoog Militair Gerechtshof.

De overwegingen dezer sententie, gewezen op 18 Maart 1912, geresumeerd 29 Maart d.a.v. en uitgesproken ter openbare terechtzitting van den Hove op 22 April j.l. luiden, voor zoover zij voor ons onderwerp van belang geacht moeten worden, als volgt:

Overwegende, te dien aanzien :

dat, nadat in artikel 296 der Rechtspleging bij de Landmacht is bepaald, dat de Auditeurs-Militair bij de Krijgsraden zullen vervolgen alle misdrijven als waarvan de erkenning aan de zelve is opgedragen

en hunne werkzaamheid zoo in het algemeen als in den Krijgsraad in de bepalingen der volgende artikelen is geregeld, bij artikel 316 wordt bepaald, dat zij zullen inquireeren op zoodanige misdrijven als door de militairen tot hun Arrondissement behorende, mogen worden begaan en ter cognitie van de Krijgsraden behooren, voorts die misdrijven vervolgen, zonder zulks na te laten om gunst of ongunst, om lief en leed of om welke oorzaak het zoude mogen wezen;

Overwegende, dat deze opdracht is algemeen, niet bepaald wordt tot de misdrijven, waarvan de vervolging reeds buiten hun medewerking bij den Krijgsraad wordt of is aanhangig gemaakt, maar hun wordt gegeven omtrent alle strafbare feiten begaan door militairen tot hun Arrondissement behorende; dat zij hen roept tot het instellen van onderzoek, zoodra hun een zoodanig feit in hun ambt is aangebracht of bekend gemaakt en tot vervolgen daarvan, indien het misdrijf ter cognitie van den Krijgsraad behoort, zullende zij, indien zulks het geval niet is, krachtens het bepaalde bij artikel 317, onverwijld daarvan kennis geven, daar en zoo het behoort;

dat deze algemeene opdracht aan den Auditeur-Militair eene bijzondere beteekenis krijgt, nu zij bij de Wet is verstrekt, nadat bij den eersten titel der Rechtspleging tot in bijzonderheden is geregeld het meest voorkomende geval dat een strafbaar feit, begaan door een militair, ter kennis komt van een officier of onder-officier en deze deswege den dader het arrest aanzegt, waarna in den titel verder is voorgeschreven, wie het voorloopig onderzoek moet instellen en waarbij ten slotte aan den Garnizoens-Commandant wordt opgedragen te bepalen, dat in de zaak door een Krijgsraad moet worden uitspraak gedaan, zonder dat bij dat alles van den Auditeur-Militair wordt gewag gemaakt; dat immers daaruit blijkt dat de Wet niet uitsluitend aan den Korps-commandant overlaat het instellen van een onderzoek naar het strafbaar feit, noch het vervolgen van den dader uitsluitend overlaat aan den Garnizoens-Commandant, maar dat zij daartoe ook roept den Auditeur-Militair binnen den kring van het geheele Militaire Arrondissement, waar hij zijn ambt uitoefent;

Overwegende, dat de noodzakelijkheid dezer bij de artikelen 316 en 317 verstrekte opdracht volgt uit de omstandigheid, dat strafbare feiten kunnen worden gepleegd en vaak gepleegd worden door militairen (zelfs door ontslagen militairen), die tot geen garnizoen behoreen, of op plaatsen, van hun garnizoen ver verwijderd, in welke gevallen het instellen van een onderzoek door den betrokken Korps-commandant niet doenlijk zou zijn, maar gevoeglijk kon geschieden door den Ambtenaar tot inquireeren aangewezen;

Overwegende, dat deze opvatting bevestigd wordt bij vergelijking van de bepalingen der Rechtspleging bij de Landmacht omtrent den Auditeur-Militair met die van de bij dezelfde wet vastgestelde bepalingen der Rechtspleging bij de Zeemacht omtrent den fungerenden Fiscaal bij de Krijgsraden der Zeemacht;

dat toch in de laatstgenoemden in nagenoeg dezelfde bewoordingen als in eerstgenoemden zijn vervat al de bepalingen, die den Fiskaal roepen en hem in staat stellen tot vervolgen van zaken, die door den Commandeerende Officier bij den Krijgsraad zijn aanhangig gemaakt, maar dat daarin niet voorkomt eenige opdracht tot inquireeren, beoordeelen en vervolgen, als in de artikelen 316 en 317 der Rechtspleging bij de Landmacht aan den Auditeur-Militair wordt verstrekt;

Overwegende, dat derhalve de Auditeur-Militair bevoegd en verplicht is te onderzoeken naar strafbare feiten door Militairen in zijn Arrondissement gepleegd, dat hij daarbij in den regel overleg zal plegen met den betrokken Garnizoens-Commandant, maar, wanneer het feit is gepleegd buiten de Garnizoensplaats en het niet zeker is, of wellicht niet-militairen er in zijn betrokken, hij beter doet en het hem in elk geval volkomen vrij staat het onderzoek op te dragen aan een der Ambtenaren bij het Wetboek van Strafvordering belast met het opsporen van strafbare feiten;

Overwegende, dat de Auditeur-Militair, uit het door hem ambts-halve ingesteld onderzoek, als voormeld, de overtuiging bekomen hebbende, dat een feit is gepleegd, 't welk door den krijgsraad moet worden beoordeeld, bij de artikelen 316 en 318 der Rechtspleging bij de Landmacht tot vervolging van dat feit geroepen is;

dat hij ook hierbij wel in den regel overleg zal plegen met den Commandeerende officier van het garnizoen, indien de verdachte tot een bepaald garnizoen behoort, maar hij, bij het vervullen der hem opgelegde verplichting tot vervolgen, niet is gebonden aan het oordeel van den garnizoens-commandant, indien deze niet van meening is, dat de zaak door een krijgsraad moet worden onderzocht, en hij, indien het belang van het onderzoek het wenschelijk doet zijn, het gerechtelijk onderzoek niet uit te stellen, de beslissing van den garnizoens-commandant niet behoeft af te wachten, maar bevoegd is, ook voordat deze zijn besluit neemt, te bepalen, dat de verdachte voor den krijgsraad zal terechtstaan ter zake van de feiten, door hem aanvankelijk als door hem gepleegd aangenomen.

De opvatting, hier door het Hoog Militair Gerechtshof gehuldigd, is van den aanvang af door mij bestreden, en de aangevoerde motieven kunnen mij ook thans nog niet overtuigen van de juistheid van de dóór het Hof in deze gegeven beslissing. Intusschen is het niet mijn voornemen, over de zaak na te pleiten en hier ter plaatse nog eens een breed betoog op te zetten ter bestrijding van de eenmaal gewezen sententie. Voor de lezers van dit Tijdschrift, die de zaak niet mochten hebben gevolgd, resumeer ik de gronden van het gevoerde verweer, als volgt:

A. de positie van den Auditeur-Militair in de Militaire Strafrechtspleging staat niet gelijk met die van het Openbaar Ministerie in de

burgerlijke Strafrechtspleging. De Auditeur-Militair is in de eerste en voornaamste plaats adviseur, assistent en secretaris, zoowel bij officieren-commissarissen in de residentie van den krijgsraad, als bij den krijgsraad zelve.

Daarnaast is hij belast met onderzoek en vervolging van misdrijven, doch is ten aanzien van het al of niet brengen eener zaak voor den krijgsraad afhankelijk van de beslissing van den Garnizoens-Commandant (artt. 12 en 13 R. L.)

Voor dit een en ander zij verwezen naar POLS, Praeadvies voor de Nederlandsche Juristenvereniging, jaargang 1881, bln. 254—256.

B. Bij het vaststellen van de beteekenis van art. 316 R. L. moet men dit artikel niet op zichzelf beschouwen en losrukken uit zijn verband met de overige bepalingen der R. L., doch het uitleggen in dier voege, dat het logisch past bij die andere bepalingen en deze aanvult, in plaats van deze van hare kracht te berooven.

C. Artikel 316 R. L. slaat alleen op het vooronderzoek, art. 318 R. L. daarentegen op de behandeling der procedure voor den Krijgsraad.

Tusschen de maatregelen, door den Auditeur-Militair uit krachte van het eene en het andere dezer beide artikelen te nemen, zit als eene wig de beslissing van den Garnizoens-Commandant, of de zaak voor den Krijgsraad zal worden gebracht, dan wel disciplinair afgedaan. Het zelfde ziet men bij de strafrechtelijke procedure voor den burgerlijken rechter, waar ook de Officier van Justitie is belast met onderzoek en vervolging van strafbare feiten, doch geen zaak ter openbare terechtzitting kan aanbrengen, dan nadat de Rechtbank over de verwijzing daarvan heeft beslist.

D. Artikel 319 R. L. verplicht den Auditeur-Militair, alle zaken te behandelen op de wijze, bij de Rechtspleging bepaald.

Artikelen 12 en 13 R. L., handelende over de beslissing van den Garnizoens-Commandant over al of niet verwijzing eener zaak naar den Krijgsraad, bevatten ook voorschriften omtrent de wijze, waarop militaire delicten moeten worden behandeld en berecht. Deze artikelen moeten dus ook door den Auditeur-Militair worden inachtgenomen.

E. De Justitieele Voorschriften huldigen volkomen de zelfde opvatting, als hierboven sub a en d is aangegeven.

Wel is waar, zijn deze Justitieele Voorschriften voor den Rechter niet bindend en kan deze die Voorschriften ter zijde stellen, zoo dikwijls zij naar zijne meening in strijd met de wet komen. Toch is het ter zijde stellen der Justitieele Voorschriften voor de practijk zeer ondoelmatig en kan m.i. van een militair, die de Justitieele Voorschriften opvolgt en daardoor handelt, overeenkomstig de voorschriften, hem gegeven door zijnen hoogsten chef, den Minister van Oorlog, nooit met goeden grond gezegd worden, dat hij, zoo handelende, een strafbaar feit zou begaan.

Ziehier, in het kort weergegeven, de motieven, waarop de door

mij verdedigde meening steunt, dat de Auditeur-Militair ook bij zijn zelfstandig inquireeren en vervolgen — en het hem bij artikel 316 R. L. verleende recht tot inquireeren en vervolgen komt hem toe ten aanzien van *alle* misdrijven, die te zijner kennis komen en zijn begaan door militairen, binnen zijn arrondissement behorende, zooals door het Hoog Militair Gerechtshof volkomen te recht werd gejugeerd — gebonden is aan de beslissing van den Garnizoens-Commandant omtrent al of niet verwijzing eener zaak naar den Krijgsraad, voordat hij gerechtigd is, de zaak bij dien Krijgsraad aanhangig te maken.

Hoe dit zij, het Hoog Militair Gerechtshof heeft in deze anders beslist, en met deze beslissing zullen wij voor het vervolg rekening moeten houden.

De vraag, die dan ook hier wordt gesteld en beantwoord dient te worden, is:

Welke zijn de gevolgen, aan de door het Hoog Militair Gerechtshof gegeven beslissing verbonden, met het oog op de rechten en bevoegdheden der Garnizoens-Commandanten op het gebied van het militair procesrecht?

Deze gevolgen zijn — het zij met allen eerbied voor 's Hof's beslissing gezegd — hoogst bedenkelijk, en zullen nog tot vele moeilijkheden aanleiding kunnen geven.

In militaire kringen bestond tot nu toe algemeen de opvatting, dat de Garnizoens-Commandant over al of niet verwijzing naar den Krijgsraad had te beslissen, en dit is ook practisch en doelmatig.

De Garnizoens-Commandant nu is een man, die door zijn langdurigen dienst geheel vertrouwd is geraakt met die opvattingen en inzichten. De Auditeur-Militair heeft daarentegen zijne opleiding elders genoten en blijft ook bij de uitoefening van zijn ambt aan het eigenlijke militaire leven vreemd. Daarom heeft dan ook de Garnizoens-Commandant een beteren kijk op het al of niet ernstige van onregelmatigheden, die bij den militairen dienst of in het militaire leven voorkomen en zal hij daarom ook beter dan de auditeur-militair kunnen beoordeelen, of eenig misdrijf van een militair, hetwelk in het oog van den burger misschien weinig ernstig schijnt, uit militair oogpunt moet worden beschouwd als een delict, zwaar genoeg, om door een krijgsraad berecht te worden, en omgekeerd of een vergrijp, dat den Auditeur-Militair ernstig genoeg toeschijnt, om door den Krijgsraad berecht te worden, door de bijzondere omstandigheden militair-rechtelijk in een zoodanig gunstiger licht wordt gesteld, dat behandeling door een krijgsraad voor den delinquent min gewenscht voorkomt en de zaak beter disciplinair wordt afgedaan.

Practisch is dit voor den delinquent van het grootste gewicht. Wordt de zaak disciplinair afgedaan, b.v. door oplegging van 8 dagen

provoost, dan zal dit den betrokkene misschien komen te staan, op verlies van de kans eener bevordering in den militairen dienst, heeft hij echter het leger verlaten en is hij in de burgermaatschappij teruggekeerd, dan vraagt niemand er naar, of hij gedurende zijn diensttijd niet, weinig of veel disciplinair is gestraft. Is daarentegen de zelfde zaak voor den Krijgsraad gebracht en legt deze ter zake aan den betrokkene eene militaire gevangenisstraf op van één enkelen dag, dan zal deze op zichzelf lichtere straf ten gevolge hebben, dat de veroordeelde zijn blanco-strafregister in de maatschappij kwijt is, hetgeen hem een ernstigen, eventueel onherstelbaren knak toebrengt voor zijn latere carrière in de burgermaatschappij.

Is het dus een gezond beginsel, dat — vergis ik mij niet — in de militaire wereld door den Garnizoens-Commandant algemeen wordt gehuldigd, n. l. zooveel mogelijk de zaken disciplinair af te doen, en zoo min mogelijk zaken naar den Krijgsraad te verwijzen, de door het Hof gegeven beslissing heeft onvermijdelijk ten gevolge, dat het aantal zaken, dat door de Krijgsraden zal worden behandeld, zal stijgen en misschien in niet geringe mate. Telkens, als een Garnizoens-Commandant, hetzij met het oog op de bijzondere militaire toestanden, die het gepleegde feit in een gunstiger licht stellen, beslist den bedrijver van eenig delict disciplinair te straffen, en wel met eene straf, die, wat den duur betreft, waarschijnlijk gelijk zal staan met de militaire gevangenisstraf, door den Krijgsraad op te leggen, zal een strijdlustig Auditeur-Militair, op wien, ten gevolge zijner onbekendheid met het militaire leven en de militaire toestanden, de militaire overwegingen van den Garnizoens-Commandant geen indruk zullen maken, en die zich dientengevolge niet van diens beter inzicht zal laten overtuigen, zelfstandig de zaak naar den Krijgsraad verwijzen en zoo doende voor den delinquent de gevolgen van diens daad onnoodig verzwaren.

Is dus reeds in dit opzicht de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof voor de bedrijvers van militaire delicten ongelukkig te noemen, ernstiger worden de bezwaren tegen die sententie, als men gaat onderzoeken, welke conflicten en tegenstrijdigheden door haar voor het vervolg zijn mogelijk gemaakt.

Door het Hof is beslist, dat elke zaak, onverschillig welk oordeel de Garnizoens-Commandant daarover ook moge hebben, door den Auditeur-Militair voor den Krijgsraad kan worden gebracht.

In het algemeen nu krijgt de Auditeur-Militair alleen die zaken onder zijne oogen, die, hetzij buiten de militaire autoriteiten om te zijner kennis komen, of door de Garnizoens-Commandanten aan zijn oordeel worden onderworpen tot het uitbrengen van advies omtrent al of niet-verwijzing naar den Krijgsraad.

Bij die zaken zal een eventueel verschil van meening tusschen Auditeur-Militair en Garnizoens-Commandant niet tot moeilijkheden aanleiding geven, want het zal voldoende zijn, als een van beiden

voor verwijzing is, om de zaak voor den Krijgsraad te brengen.

Het eenige ongewenschte gevolg is dus, dat, zooals hierboven aangetoond werd, meer zaken, dan tot nu toe, naar den Krijgsraad zullen worden verwezen.

Wat echter te denken van zaken, waarin de Garnizoens-Commandant, zonder den Auditeur-Militair er in te kennen, reeds krachtens de artt. 12 en 13 R.L. heeft beslist, dat de zaak disciplinair zal worden afgedaan en dienovereenkomstig den betrokkene disciplinair heeft gestraft of ongestraft gelaten.

Krachtens de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof behoudt voor deze zaken, ondanks de reeds door den Garnizoens-Commandant genomen beslissing, de Auditeur-Militair het recht, om indien de zaak daarna te zijner kennis komt en zijn gevoelen afwijkt van dat van den Garnizoens-Commandant, haar alsnog voor den Krijgsraad te brengen. Dit leidt onvermijdelijk tot ondermijning van het gezag van den Garnizoens-Commandant. Welken indruk toch zal het maken op een mindere, die wegens een vergrijp door zijn Garnizoens-Commandant disciplinair is gestraft, b.v. met acht dagen provoost, als hem wordt aangezegd, dat zijne zaak — die hij natuurlijk als afgedaan beschouwt, omdat hij de hem door den Garnizoens-Commandant opgelegde straf heeft ondergaan — door den Auditeur-Militair voor den Krijgsraad is aanhangig gemaakt, deze de zaak opnieuw onderzoekt en hem ter zake van het zelfde feit ten tweeden male straf oplegt, of in afwijking van het oordeel van den Garnizoens-Commandant den reeds gestraften beklaagde alsnog vrijspreekt van het hem ten laste gelegde. Moet in het eerste geval de reeds ondergane straf in mindering worden gebracht of moet stilzwijgend worden gedoogd, dat de zelfde persoon ter zake van het zelfde feit tweemaal straf ondergaat?

Moet in het tweede geval de Garnizoens-Commandant strafrechtelijk worden vervolgd, omdat hij gebruik heeft gemaakt van de wettelijke bevoegdheid, hem in artt. 12 en 13 R.L. gegeven, om zelfstandig te beslissen over al of niet verwijzing naar den Krijgsraad, en hierdoor ongelukkigerwijze juist in dit geval in conflict is gekomen met de bevoegdheid van den Auditeur-Militair krachten art. 316 R. L.? Aan art. 316 R. L. is door het Hoog Militair Gerechtshof toch, eene zoo ruime beteekenis gegeven, dat elke handeling, waardoor de volledige werking van dit artikel ook maar eenigszins belemmerd zou kunnen worden, zóu kunnen worden uitgelegd als misbruik van gezag, ook al steunt dit gezag op andere wettelijke bepalingen.

De zelfde vragen zullen zich voordoen, indien door of vanwege den Garnizoens-Commandant aan een mindere is medegedeeld, dat geen termen gevonden zijn, om hem eenige straf op te leggen, terwijl hij niettemin daarna voor den Krijgsraad wordt geroepen, omdat de Auditeur-Militair het met de opvatting van den Garnizoens-Commandant niet eens is!

De hier behandelde gevallen zullen zich in de practijk voordoen, nu ingevolge de beslissing van het Hof twee kapiteins op het zelfde schip zijn geplaatst en niet in dier voege, dat de een telkens vóór het nemen zijner beslissing door den ander wordt gecontroleerd, doch zóó, dat de een, in casu de Auditeur-Militair nog eene tegenstrijdige beslissing kan nemen, nadat de andere, in casu de Garnizoens-Commandant, feitelijk eene zaak reeds beslist en afgedaan heeft.

Dit maakt de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof des te ongelukkiger. Het maakt de bestaande rechtspleging stelselloos en tot eene bron van telkens zich herhalende conflicten, die zich bij eene min gewenschte verhouding tusschen Auditeur-Militair en Garnizoens-Commandant in de schrilste vormen zullen doen gelden.

Bij eene verstandige en voorzichtige samenwerking tusschen Garnizoens-Commandant en Auditeur-Militair zal dit aantal conflicten tot een minimum kunnen worden beperkt. De practijk heeft echter reeds aangetoond, dat niet overal deze zoozeer gewenschte samenwerking bestaat, en waar deze wordt gemist, zullen telkens en telkens weer de wrange vruchten worden geplukt van de door het Hof, m. i. in lijnrechten strijd met bedoeling en geschiedenis der wet, gegeven uitlegging van artikel 316 R. L.

Het ongelukkigste lot hebben bij 'sHofs beslissing zeker de Justitieele Voorschriften ondergaan. Wel is waar, wordt van deze in de sententie met geen enkel woord melding gemaakt, dit doodzwijgen der Justitieele Voorschriften is echter voor het onderhavige geval het allerergste, waar immers art. 132 daarvan, jo. art. 17 duidelijk en ondubbelzinnig voorschrijven, hoe door den Auditeur-Militair gehandeld moet worden, ten einde te blijven binnen de perken, hem bij toepassing van art. 316 R. L. door andere bepalingen dier wet gesteld.

Geheel blijvend in het logisch verband der Rechtspleging bij de Landmacht, houden de Justitieele Voorschriften onwrikbaar vast aan den eisch, dat eerst door den Garnizoens-Commandant zal worden beslist, dat eene zaak naar den Krijgsraad moet worden verwezen, voordat de Auditeur-Militair haar daarbij kan aanhangig maken. Uit 'sHofs beslissing, die deze uitlegging der wet, gegeven door den Minister van Oorlog en dien van Justitie te zamen, met stilzwijgen voorbij gaat en implicite verwerpt, blijkt thans, dat hij, die vasthoudt aan de interpretatie, door de Justitieele Voorschriften gegeven, en meent hierdoor gedekt te zijn, zich de mogelijkheid van eene straf-rechterlijke vervolging op den hals haalt en groote kans loopt krachtens art. 184 Sr. veroordeeld te worden, indien hij door het nemen van eenigen maatregel het optreden van den Auditeur-Militair belet of belemmert.

De macht en bevoegdheid van deze werden door de Justitieele Voorschriften gehouden binnen de perken, die de wetgever van 1814 daaraan bedoeld heeft te stellen, zulks op de wijze, als door dien wetgever m. i. voldoende duidelijk in de Rechtspleging bij de Land-

macht is omschreven. Ingevolge 's Hof's beslissing heeft echter van nu af aan de Auditeur-Militair in de militair-strafrechtelijke procedure een macht en invloed verkregen, die verre die van den Ambtenaar van het Openbaar Ministerie bij den burgerlijken rechter overschrijden. Immers tot nu toe was de bevoegdheid van een vervolgend ambtenaar om zelf eene zaak naar de terechtzitting te verwijzen, aan ons recht ten eenen male vreemd en wel volkomen te recht. Een vervolgend ambtenaar, die zijn taak met ijver en energie vervult, ziet zoo licht meer uitsluitend de zwarte zijde zijner medemenschen, en zal eerder eene vervolging willen dan een persoon of college, die, nieuw en onbevooroordeeld de zaak beziende, beter het voor en tegen van het te voeren strafgeding kan overwegen. Dit heeft onze wetgever te recht ingezien, toen hij in artikel 127 Wetboek van Strafvordering bepaalde, dat na afloop der instructie niet de Officier van Justitie, doch de Rechtbank zal hebben te beslissen, of eene zaak al of niet naar de openbare terechtzitting zal worden verwezen. De zelfde overweging moet den wetgever in 1814 ertoe geleid hebben de beslissing, of eene zaak naar den Krijgsraad zal worden verwezen, niet te stellen in handen van den Auditeur-Militair, doch in die van den Garnizoens-Commandant en dienovereenkomstig hebben dan ook de Justitieele Voorschriften de Rechtspleging bij de Landmacht geïnterpreteerd. Nu het Hof echter eene interpretatie van artikel 316 R. L. heeft gegeven, lijnrecht in strijd met de uitlegging, te vinden in de Justitieele Voorschriften, en zelfs zoover is gegaan, dat het dengene, die vasthoudt aan de interpretatie der Justitieele Voorschriften en aan de hand daarvan den Auditeur-Militair dwingt, binnen de perken zijner bevoegdheid te blijven, voor dezen dwang strafrechtelijk aansprakelijk stelt, daar mag eene waarschuwing niet achterwege blijven voor *alle militairen*, die tot nu toe de Justitieele Voorschriften onvoorwaardelijk opvolgden, deze beschouwden als de authentieke interpretatie der Rechtspleging bij de Landmacht en in de overtuiging leefden en leven, dat zij, handelende volgens de Justitieele Voorschriften, hun plicht deden en verantwoord waren.

Het Hoog Militair Gerechtshof heeft het anders gewild. Dientengevolge mag, in plaats van het »cave canem« in de garnizoensbureelen in het vervolg wel een waarschuwingsbord worden opgehangen: »Wacht u voor navolging der Justitieele Voorschriften, door Uwen Chef, den Minister van Oorlog gegeven". Uit de procedure voor het Hof is gebleken, dat ieder, die handelt volgens de Justitieele Voorschriften, doch zoodoende mogelijkerwijze in conflict komt met de wet op de Rechtspleging bij de Landmacht, gevaar loopt, zich eene strafrechterlijke vervolging op den hals te halen, zoodra hij zich beweegt op het gebied, waar de Auditeur-Militair vermeent, eenige bevoegdheid te bezitten. Immers op het gebied der militaire rechtspleging is deze door het Hof oppermachtig en eigenlijk tot alles bevoegd verklaard. Niet ernstig genoeg kan dus de raad gegeven

worden, de Justitieele Voorschriften zorgvuldig in het archief op te bergen en vooral nooit meer te raadplegen.

Nu echter door het Hof eenmaal is uitgemaakt, dat het opvolgen van voorschriften, gegeven door den Minister van Oorlog, voor een militair een strafbaar feit kan opleveren, rijst de vraag, of in het vervolg ieder militair niet verplicht is, om, in plaats van gegeven voorschriften onvoorwaardelijk op te volgen, deze eerst te gaan toetsen aan de wet en aan nauwkeurige critiek te onderwerpen, alvorens dienovereenkomstig te handelen. Is deze critiek in het belang van de discipline? Strekt deze critiek tot versterking van het gezag van den meerdere?

Ik bepaal mij tot het stellen van de vraag en het uitspreken van den wensch, dat spoedig de wetswijziging tot stand moge komen, die een einde zal maken aan de impasse, waarin de beslissing van het Hoog Militair Gerechtshof ons heeft gebracht.

Utrecht, 6 Mei 1912.

„Surmenage”, ten gevolge van gebrek aan ligging.

Onder »Klinische mengelingen« in de »Revue générale de médecine vétérinaire« van 1908, doet M. L. MAGNIN, paardenarts bij het 5e regiment genie te Versailles, eene mededeeling, die de aandacht van onze bereden officieren stellig verdient.

De heer MAGNIN schrijft ongeveer het volgende:

In het leger geldt als algemeene stelregel, dat een slecht kantonement steeds te verkiezen is boven het bivak. Deze stelregel is echter onjuist, wanneer bij gunstig weder op marsch of bij manoeuvres ten koste van vele ongeriefelijkheden de paarden in de stallen van een dorp of van een gehucht worden opgehoopt.

Behoudens enkele zeldzame uitzonderingen, hebben vermoeide paarden, om te kunnen uitrusten, behoefte te gaan liggen. De ontdekking heeft echter geleerd, dat nauw naast elkaar geplaatste paarden, door gebrek aan ruimte of uit vrees door hun buurman te worden getrapt of getreden, blijven staan. Voor deze dieren, die niet kunnen rusten, is dan ook het opeengehoopt staan in te nauwe stallen eene voortzetting der oefening.

Na een paar dagen niet of maar half te hebben gerust, lijken de paarden, zonder eenige overdreven arbeid te verrichten op overwerkte paarden. Dit wordt nog erger, wanneer de stallen, waarin de dieren gehuisvest zijn, laag van zoldering zijn en slecht worden geventileerd.

Is hierbij het jaargetijde ook nog warm, dan behoeft er weinig te gebeuren, of wij ontwaren bij de arme dieren, doordat de lucht overwarm is en overladen wordt met koolzuur en andere stofwisselingsgassen, de eerste verschijnselen van stikking. De slijmvliezen zijn roodgekleurd, de bloedsomloop is versneld en de hartslag bonzend, de ademhaling wordt moeilijk en het nazweeten begint. Deze verschijnselen komen des te spoediger te voorschijn, naarmate de paarden in hunne garnizoenen gewend zijn aan ruime frissche stallen.

In dit alles vindt men de oorzaak, dat sommige, bij het regiment als goed bekend staande paarden op manoeuvre spoedig vermoeid zijn of het afleggen.

Andere gevallen van surmenage, ten gevolge van gebrek aan ligging, komen voor door de slechte gewoonte van sommige ruiters of geleiders, om bij vuilen bodem of bij gebrek aan stroobed de paarden op te binden, ten einde den volgenden dag bij een vroegtijdig uitrukken niet genoodzaakt te zijn de paarden te wasschen of te poetsen.

DR. M. H. J. C. TH.

De Cavalerie bij Wafangou.

(29 Mei—16 Juni 1904.)

DOOR

A. P. SEIJFFARDT,

Eerste-Luitenant der Infanterie, K. M. A.

In een artikel in het Journal des sciences militaires 1911 over den slag bij Wafangou ⁽¹⁾ geeft de ritmeester JANET eene studie over de aanvoering en over de cavalerie in de dagen voor en tijdens dezen slag.

Hoewel, toen dat artikel gepubliceerd werd, het eerste deel van het Russische generale-stafwerk en ook de Duitsche vertaling daarvan reeds eenigen tijd geleden verschenen waren, heeft de schrijver blijkbaar geen gebruik gemaakt van de talrijke nadere gegevens, die, vooral voor de handelingen der Russen, door dat werk zijn verschaft. Toch bevat het artikel zeer belangrijke beschouwingen over het gebruik van de cavalerie en daardoor is het dan ook de onmiddellijke aanleiding geweest tot het ontstaan van de volgende bladzijden.

Juist waar het troepenaantal van de strijdende partijen onze verhoudingen meer nabij komt, dan bij de latere groote beslissingen, leent het optreden van de cavalerie in deze dagen zich vrij goed om beschouwingen aan vast te knopen voor onze Nederlandsche cavalerie. Vooral met het oog daarop trof mij ook eene in dat artikel aangehaalde zinsnede uit de Revue militaire van Mei 1908 over de cavalerie-ontmoeting bij Wafangou: »Ce combat du 30 mai, insignant par lui-même, marque le point de départ de la nouvelle tactique de la cavalerie japonaise; employer le combat à pied, puis qu'il n'est pas possible d'affronter à cheval le choc de l'ennemi, procédé modeste, mais que la nature du pays allait rendre très efficace«.

De 8 tot 14 Japansche eskadrons, die wij in deze dagen zien optreden, hebben zich dus na die eerste cavalerie-ontmoeting tot eene bescheiden rol bepaald. Bescheiden als cavalerie, maar de inwerking van hun optreden op het verloop van den slag is inderdaad zeer groot geweest!

Zal ook onze cavalerie niet zeer vaak eene dergelijke rol op zich moeten nemen? Zal ook zij — waar zij in de meeste gevallen tegen een overmachtigen tegenstander moet optreden — niet vaak het

⁽¹⁾ P. JANET, capitaine breveté an 13e cuirassiers: „Étude sur la bataille de Wafangou“.

beste doen, bescheiden te zijn, door tot eene handelwijze hare toevlucht te nemen, die ook door den aard van het meerendeel onzer terreinen wordt begunstigd?

Over het algemeen staat bij de oefeningen van onze cavalerie het gevecht te voet nog altijd ver op den achtergrond en wordt het door velen met eenigen tegenzin toegepast. Het is daarom niet ondienstig, eens te wijzen op het cavaleriereglement van onze oostelijke bureu, die men toch zeker niet van defensieve neigingen zal verdenken, waar het dan ook in de inleiding luidt: Die Kavallerie soll ihre Aufgabe stets offensiv zu lösen suchen. Nur wo die Lanze nicht am Platze ist, greift sie zum Karabiner" (punt 12). Maar grijpt zij naar de karabijn, dan heet het ook: „Nur eine Truppe, die den Feuerkampf beherrscht, greift mit Vertrauen zum Karabiner. Ein mit halbem Herzen unternommenes Fuszgefecht trägt den Keim des Mislingens in sich" (punt 452).

Tijdens de operatiën tegen Kintschou ⁽¹⁾ heeft het Japansche IIe leger onder generaal OKOE zich naar het Noorden gedekt door de 5^e divisie en de 1ste cavaleriebrigade AKIYAMA. Nadat de Russen op de landengte zijn teruggedrongen en een afzonderlijk belegeringskorps (IIIe leger) onder Nogi geformeerd is, zal het IIe leger naar het Noorden oprukken. Met het oog daarop wordt aan den commandant van de 5^e divisie, generaal UYEDA, bevolen de streek Futschou—Wafangou te doen verkennen en troepen in noordelijke richting vooruit te schuiven.

Dientengevolge ontving de 1ste cavaleriebrigade, bestaande uit het 13^e en 14^e regiment cavalerie, elk van 4 eskadrons, waarbij nog eene bereden mitrailleurafdeeling, de opdracht om hare kantonnementen aan de Taschaho in den vroegen morgen van den 29sten Mei te verlaten. De hoofdmacht moest zich naar Lidiatun begeven en zich aldaar opstellen.

Een detachement moest worden gezonden naar Futschou, en verkenningsdetachementen in de richting Siunyotschön, met de opdracht zoover mogelijk naar het Noorden door te dringen.

Twee compagnieën van het 11^e regiment infanterie werden ter ondersteuning onder de bevelen van den brigadecommandant gesteld en verder zouden de noodige levensmiddelen en fourage naar Latsyschan worden gezonden, waar tot bewaking van dat depot een detachement van infanterie en cavalerie, onder bevel van een officier, moest worden achtergelaten.

Den 29sten Mei te 4⁰⁰ n.m. komt de brigade te Latsyschan en zendt een eskadron van het 14^e regiment naar Futschou. Eene compagnie van de 5^e divisie, die van eene verkenning terugkeert, meldt dat zij

(1) Bij de spelling van de plaatsnamen is de schrijfwijze gevolgd van de Duitse vertaling van het Russische stafwerk.

eene afdeeling van 200 ruiters ten Noorden van Latsyschan heeft teruggeworpen. Eene officierspatrouille wordt deze afdeeling achterna gezonden en tegen 4⁰⁰ v.m. van den 30sten komt van deze patrouille bericht in, dat de vijandelijke afdeeling den nacht te Lidiatun heeft doorgebracht. Buitendien wordt van de bewoners vernomen dat ten Noorden van Wafangou een duizendtal vijandelijke ruiters gezien zijn.

30 Mei te 8³⁰ v.m. marcheert de brigade af, nadat reeds bij het aanbreken van den dag een peloton van het 14^e naar Lidiatun is gezonden.

Een peloton van het 13^e wordt naar het Westen gezonden, om verband te houden met het naar Futschou gezonden eskadron, terwijl de bagagetrein met een ander peloton van het 13^e en twee sectiën infanterie te Latsyschan worden achtergelaten.

De brigade marcheert als volgt:

Voorhoede: een eskadron van het 14^e regiment.

Hoofdmacht: 1^{3/4} eskadron van het 14^e,

2^{1/2} eskadron van het 13^e,

mitrailleuraafdeeling,

gevolgd door 1^{1/3} compagnie van het 11^e regiment infanterie.

Wat is intusschen aan Russische zijde gebeurd?

Alvorens het 1ste Russische korps tot eene offensieve onderneming, naar het Zuiden overgaat waartoe KUROPATKIN slechts onder den drang van hoogerhand heeft besloten — zal door cavalerie eene verkenning tegen het front Pulientien — Pitszewo worden ondernomen. De cavalerieafdeeling SAMSONOW, die zich bij Kaiping bevindt en uit 5 eskadrons Primordragonders, het bereden jachtcommando van het 13^e scherpschutterregiment en de 2^e Transbaikal kozakkenbatterij bestaat, wordt daartoe met het 8ste Siberische kozakkenregiment versterkt, terwijl buitendien nog de 48ste sotnie van de grenswacht aan het detachement wordt toegevoegd. De brigade telt dus, behalve het jachtcommando, 12 eskadrons en 6 stukken, die zich den 28sten Mei bij Siunyotschön verzamelen. Verder voorwaarts bevinden zich nog drie sotniën van de grenswacht.

Den 29sten Mei zette de afdeeling SAMSONOW haren marsch naar het zuiden langs den spoorweg voort en bereikte dien dag Wanselin. Den 30sten Mei naderde men Wafangou.

Generaal SAMSONOW rekende blijkbaar niet op eene ontmoeting en had een 40-tal dragonders als kwartiermakers naar Wafangou vooruitgezonden. De brigade volgde, met een eskadron dragonders als voorhoede en daarna de hoofdmacht in de volgorde:

4 eskadrons Primordragonders,

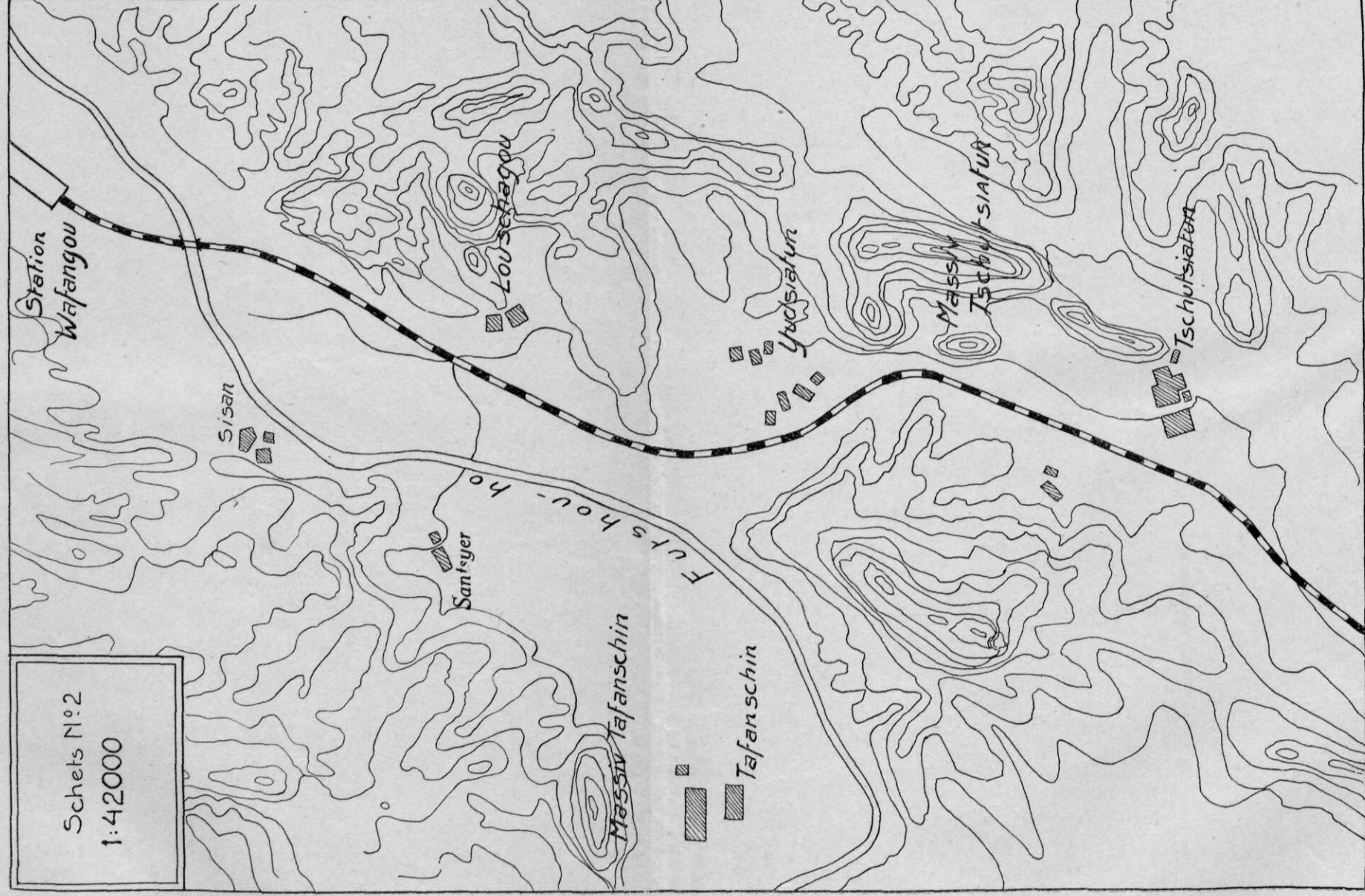
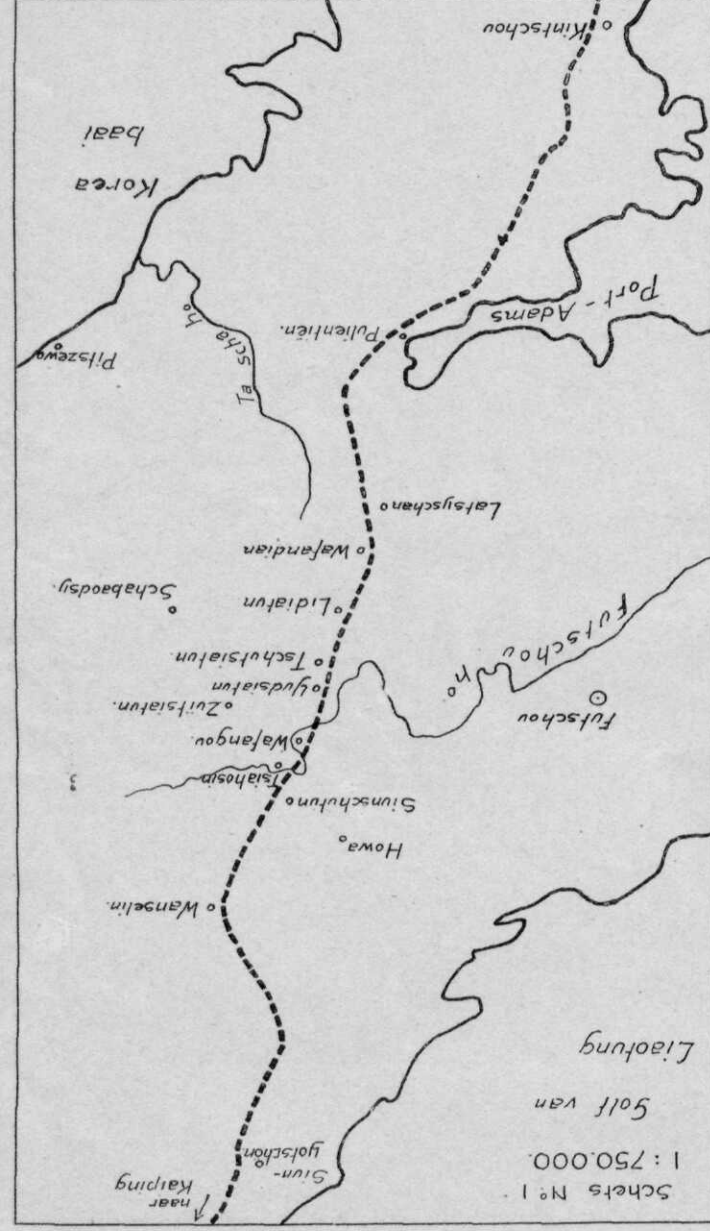
kozakkenbatterij,

bereden jachtcommando,

grenswacht sotnie,

5 sotniën van het 8ste kozakkenregiment.

Het was deze brigade, die door inwoners aan de Japanners werd

gemeld, terwijl de Russen, die door de Japansche officierspatrouille waren waargenomen, tot de vooruitgeschoven grenswachtroepen behoorden.

Aan Japansche zijde krijgt generaal AKIYAMA, als hij te 12⁰⁰ 's middags in Tschutsiatun aankomt, het bericht van de officierspatrouille dat Yudsiatun door zwakke vijandelijke afdeelingen bezet is. Hij besluit onmiddellijk dezen weerstand te breken en versterkt daarom de voorhoede met twee eskadrons van het 14^e, terwijl het 13^e en de infanterie de beweging zullen volgen.

De vooruitgezonden eskadrons zitten tot het gevecht te voet af en te 12³⁰ n.m. ontspint zich een vuurgevecht, waaraan van af 12⁴⁰ ook de mitrailleurafdeling deel neemt, die ten Oosten van de bocht in den spoorweg bij het »Massiv Tschutsiatun» is opgesteld. Te 1¹⁵ n.m. komt eene sectie inf^{1^e}, tot aan den noordrand van het genoemde »Massiv», terwijl de 12^e compagnie van het 11^e regiment de afgezeten ruiters op de hoogte ten W. van den spoorweg aflost. Het 13^e cavalerieregiment is nog achter het gehucht, dat \pm 800 M. ten N.W. van Tschutsiatun ligt, verborgen.

Tegen 1³⁰ begint de vijand Yudsiatun te ontruimen en geeft Generaal AKIYAMA, die zich bij het 13^e bevindt, aan Kolonel TAMURA mondeling de order, door een eskadron te laten vervolgen.

Dientengevolge begeeft zich het 2^e eskadron in draf in de richting Yudsiatun. Even daarna komt het bericht, dat twee vijandelijke eskadrons in de vlakte ten Noorden van dat dorp zijn waargenomen. AKIYAMA geeft nu onmiddellijk aan Kolonel TAMURA de order, om zijn 2^e eskadron met de drie andere te volgen.

Het is echter reeds te laat, want het 2^e eskadron, dat ten N. van Yudsiatun in de vlakte van de Futschou-ho eene teruggaande ruiterafdeling voor zich ziet, vervolgt deze in galop en is daardoor op aanzienlijken afstand vooruit en geheel geïsoleerd.

Wat was intusschen aan Russische zijde geschied?

Toen Generaal SAMSONOW te 12⁰⁰ 's middags bij Siunschutun door de vooruitgezonden dragonders bericht kreeg van het gevecht ten Zuiden van Wafangou, versnelde hij den marsch en zond onmiddellijk twee eskadrons dragonders tot ondersteuning van de grenswacht vooruit. Het bereden jachtcommando en de grenswachtsofnetie moesten voor beveiliging en verkenning op de rechterflank den westelijken oever van den Futschou-ho volgen.

Op de hoogte ten Zuiden van Louschagou haalde Generaal SAMSONOW de vooruitgezonden dragonders in, die daar tot het gevecht te voet waren afgezeten, en nam hij waar, hoe de grenswachtstroepen, waarbij zich de dragonderpatrouille had aangesloten, zich in de noordelijke huizengroep van Yudsiatun tegen Japansche infanterie verdedigden, die reeds het zuidelijke gedeelte en de hoogten ter weerszijden daarvan bezet had. De batterij kreeg order eveneens op de hoogte

van Louschagou op te rijden, doch de batterijcommandant verklaarde zulks met het oog op de steile hellingen voor onmogelijk. ¹⁾ De batterij kwam toen in stelling nabij de spoorwegbrug ten Zuiden van station Wafangou, vanwaar zij tegen de hoogten ten Z.O. en N. van Yudsiatun kon vuren, doch niet tegen het dorp zelf. Ook de rest van de hoofdmacht der brigade bleef bij de batterij.

Tegen 1³⁰ n.m. begon de grenswacht Yudsiatun te ontruimen en werd onmiddellijk, doch tamelijk ongeordend door de Japansche infanterie gevolgd, zoodat generaal SAMSONOW aan Overste SHELTUCHIN het bevel gaf met twee kozakkensotniën deze infanterie te chargeeren. Voordat echter deze eskadrons op het gevechtveld aankwamen, hadden de teruggaande troepen zich reeds bij de dragonders op de hoogte ten Zuiden van Louschagou aangesloten. Slechts een 30-tal ruiters, die het dorp het laatst verlaten hadden, gingen nog in het dal terug.

Deze ruiters nu waren het, die door het vroeger genoemde Japansche eskadron in galop werden vervolgd. De beide kozakkensotniën kregen nu het bevel, dat geïsoleerde eskadron aan te vallen. Eene sotnie chargeerde in front, de andere in de linkerflank van de Japanners, terwijl nog eenige patrouilles en de vervolgde afdeeling zich bij de aanvallers aansloten. De kozakken maakten op geduchte wijze gebruik van hunne lans en, na een handgemeen van drie minuten, was het geheele Japansche eskadron uit elkaar geslagen en week in wanorde op Yudsiatun. Van daaruit openden de intusschen voorwaarts gerukte Japansche infanterie en mitrailleurs een heftig vuur op de vervolgende kozakken, die daardoor tot terugkeeren werden gedwongen. Buitendien verschenen nu ook de drie andere eskadrons van het 13^e onder Kolonel TAMURA, die de in de lawa (verspreide orde) teruggaande kozakken vervolgden.

Te gelijker tijd waren het jachtcommando en de grenswacht-sotnie, die zich op den W.oever bevonden, door de stofwolken op de cavaleriebewegingen opmerkzaam gemaakt. Zij snelden naar het dal aan de overzijde van de Futschou-ho en begroetten de Japansche eskadrons met vuur in hun linkerflank, zoodat zij verliezen leden en keert maakten.

Intusschen had Generaal SAMSONOW zijn linkervleugel nog door twee eskadrons afgezeten dragonders en eene kozakkensotnie versterkt, daar deze vleugel door Japansche infanterie, die in breed front voorwaarts ging, bedreigd werd en de dragonders eenigszins terugweken. Ook de batterij opende te 1⁴⁰ n.m. het vuur.

In verband echter met het oprukken van de Japansche infanterie besloot Generaal SAMSONOW het gevecht af te breken en ging aanvankelijk naar station Wafangou en gedurende den nacht naar het

1) Toch stond hier den 14^{en} Juni wel degelijk Russische artillerie, zoodat het blijkbaar niet zoo onmogelijk was.

dorp Tsiahosin ¹⁾ terug. De Japanners staakten hun voorwaarts gaan ter hoogte van Louschagou.

Generaal AKIYAMA, die te 5⁰⁰ n.m. de aankomst had vernomen van een tweetal spoortreinen, ieder van 40 à 50 wagens, welke misschien versterkingen brachten, ging op Tschutsiatun terug, waarheen hij nog eene sectie infanterie uit La-tsyschan had ontboden; een eskadron van het 14e moest de voeling met den vijand onderhouden; een ander schermutselde gedurende den 1sten Juni in de omgeving van Zuitsiatun. ¹⁾

Generaal SAMSONOW meldde, dat 6 à 8 compagnieën, 8 eskadrons en 6 mitrailleurs aan Japansche zijde aan het gevecht hadden deelgenomen, terwijl volgens ingekomen berichten nog andere colonnes uit zuidelijke richting oprukten. Zoodoende werd de sterkte van de vijandelijke infanterie op drie bataljons berekend.

De Russen verloren 5 man dood, 3 officieren en 32 man gewond; de Japanners 1 officier en 25 man dood en 2 officieren en 33 man gewond.

Blijkens de reeds in het begin van dit opstel aangehaalde zinsnede, meent de »Revue Militaire«, dat de bovenbeschreven ontmoeting een keerpunt is geweest in de tactiek van de Japansche cavalerie. De ritmeester JANET doet dit nog sterker uitkomen, waar hij in zijn critiek over dit gevecht zegt:

«Cet engagement de cavalerie contre cavalerie, le seul de la campagne à notre connaissance, semble avoir inspiré à la cavalerie japonaise une crainte exagérée de sa rivale dans la lutte de l'arme blanche et l'avoir déterminé à ne plus s'éloigner de son infanterie et à ne plus agir que par le feu.

Wij gelooven, dat, al mag inderdaad geen sprake meer zijn geweest van ruitergevechten, er wel wat te veel gewicht gehecht wordt aan deze ontmoeting. Zou nu de vernietiging van dit eene Japansche eskadron door eene meer dan dubbele overmacht er toe geleid hebben, dat men voortaan in alle Japansche legers van het gevecht van cavalerie tegen cavalerie afzag?

Ook vóór dit gevecht zullen de Japanners wel geweten hebben, dat hunne cavalerie in het ruitergevecht niet tegen de Russische cavalerie, met beter paardenmateriaal, meerdere geoefendheid en grootere getalsterkte, was opgewassen. Dat er niettemin een gevecht te paard ontstaat, is alleen te danken aan het feit, dat de vervolgende Japanners onverwacht door de kozakken werden aangegrepen. En waren de daarop volgende Japansche eskadrons van Kolonel TAMURA, wederom door de Russische cavalerie te paard geattakeerd, in plaats van met vuur begroet te worden, van af de overzijde van de Futschou-ho, dan was er nogmaals een ruitergevecht ontstaan.

1) Zie schets 1.

Volgens onze meening vindt dan ook het veelvuldig gebruik van het gevecht te voet zijn oorzaak niet in overdreven vrees, maar meer in het feit, dat het bekende »terrein en omstandigheden« deze vechtwijze als de meest geschikte deed onderkennen. In dien zin zouden wij ook de woorden van Generaal AKIYAMA willen uitleggen, die in eene noot van de »Revue militaire« worden aangehaald: »On fait ce qu'on peut, disait en riant le Général AKIYAMA, qui parle français avec une aisance parfaite«. En dat de Japansche cavalerie nog wel iets kon, bewijzen de dagen van 14 en 15 Juni bij Wafangou.

Onmiddellijk na het gevecht van 30 Mei kregen de beide cavaleriebrigades versterkingen. Aan Russische zijde werden van af 1 Juni deelen van de 9^e Oost-Siberische divisie aan het station Wafangou uitgeladen en werd de cavalerie nog door het 2^e eskadron van de Primorddragonders en 2 sotniën van het 5^e kozakkenregiment versterkt. De Japanners hadden twee batterijen ter ondersteuning ontvangen.

Den 3^{en} Juni schoven de Russen — tevens tot verkenning van den vijand — de infanterie verder naar het Zuiden, waardoor een gevecht ontstond, waarbij aan beide zijden artillerie en aan Japansche zijde tevens mitrailleurs deel namen.

Daar ten gevolge van dit gevecht Generaal AKIYAMA de versterking van de Russische cavalerie door infanterie had vastgesteld en daarmee het feit, dat de infanterie van het 1ste korps reeds in Wafangou begon aan te komen, trok hij den 14^{en} Juni van Tschutsiatun naar Wafandian ¹⁾ en den volgenden dag nog verder naar het Zuiden op het IIe leger terug.

Den 6^{en} Juni bezette Generaal SAMSONOW, met 13 eskadrons een bereden jachtcommando en 6 stukken, Wafandian en stond de Russische cavalerie op ongeveer anderhalven dagmarsch voor Wafangou vooruitgeschoven, in de onmiddellijke nabijheid van den vijand. Den 7^{en} Juni werd met het bevel over de vooruitgeschoven cavalerieafdeeling, die nog door 2 sotniën van het 4^e kozakkenregiment versterkt was, de Luitenant-Generaal SIMONOW belast.

Generaal SIMONOW, die in bijzondere activiteit des vijands teekenen meende te zien van diens aanstaanden opmarsch, verzocht en kreeg versterking van eene infanteriebrigade (6 bataljons met eene batterij), die te Wafandian aankwamen. Niettegenstaande de Russen in zoo enge voeling met de tegenpartij stonden, kreeg Generaal STACKELBERG geen enkel deugdelijk bericht over sterkte en samenstelling van de vijandelijke troepen. Voor een groot deel was dat te wijten aan de eigenaardige opvatting van haar taak door de cavalerie, die over eene uitgestrekte voorpostenlinie versnipperd was, in plaats van te trachten op verschillende plaatsen 's vijands voorposten te doorbreken en hem tot het vertoonen van zijne krachten te dwingen. Slechts over de kleine

1) Schets 1.

voorpostengevechten kwamen meldingen in, die bovendien door het ontbreken van telefonische verbindingen aanzienlijk vertraagd werden.

Als eene bezwarende omstandigheid is nog aan te voeren, dat de Russische ruiters in een onbekend land optraden, te midden van eene vijandig gezinde bevolking, waarvan zij de taal niet begrepen. Zij waren door spionnen omringd, en vaak deed zich de noodzakelijkheid gevoelen, om voor sommige opdrachten eene afdeeling te gebruiken, waar men elders met eene patrouille had kunnen volstaan. Verder waren de dragonders en, in nog meerdere mate, de Siberische kozakken, slecht geoefend in het samenwerken met de infanterie en hadden zij ten gevolge van de groote afstanden der Aziatische garnizoenen meer dienst gedaan als gendarmerie, tot het begeleiden van konvooien, en als ordonnansen, dan als cavaleristen.

(Wordt vervolgd.)

Wat mag in de naaste toekomst van de luchtvaart voor militaire doeleinden worden verwacht?

DOOR

PEEREBOOM VOLLER,
1ste-Luitenant der Artillerie.

(Vervolg van blz. 335.)

Behalve de stijghoogte komen nog meerdere factoren in aanmerking, welke grooten invloed uitoefenen op den maximum-vaartijd van een bestuurbaren ballon. Moge thans de aandacht gevestigd worden op de eigen snelheid en op het streven, om de snelheden der ballons voortdurend te vergrooten. Zooals vroeger reeds gezegd is, wordt onder *eigen snelheid* verstaan de snelheid, welke een motorballon *bij volkomen windstilte* kan ontwikkelen. Deze snelheid zal dus in de allereerste plaats nauw samenhangen met de grootte der beschikbare motorische kracht; zij zal verder afhankelijk zijn van den luchttegenstand, welchen de varende ballon zal ondervinden, en bovendien nog van verschillende omstandigheden, als b.v. het nuttig effect der schroeven (slip), het arbeidsverlies in de transmissies tusschen motoren en schroeven, de meer of minder gunstige ligging der schroeven, de mate van stampen en slingeren, het al of niet aanwezig zijn van nadeelige wervelstroomen achter den ballon, enz.

In de practijk is gebleken, dat de kopvorm der motorballons van betrekkelijk geringen invloed op den luchtweerstand is. Bij projectielen, welke met groote aanvankelijke snelheden worden verschoten, zal de vorm van den kop een zeer merkbaaren invloed uitoefenen op de grootte van den, door het projectiel tijdens zijne vlucht ondervonden luchttegenstand. Bij de aanzienlijk kleinere snelheden der motorballons echter, welke minder dan 25 M. per sec. bedragen, is gebleken, dat het verschil in luchtweerstand, opgewekt door bol-, kegel- of ogievormige punten, van ondergeschikt belang is. Toch zal bij voorkeur de vorm met den minimum-weerstand, d. i. de ogievorm, toegepast worden.

In tegenstelling met projectielen zal evenwel bij bestuurbare ballons, evenals bij vischtorpedo's en onderzeebooten, meer aandacht gewijd moeten worden aan de gedaante van het gedeelte achter de plaats der grootste dwarsdoorsnede. Dit deel van den ballon moet een dusdanig verloop hebben, dat de door den kop op zij gedrongen luchtdeeltjes weder zoo geleidelijk en regelmatig mogelijk naar achteren zullen samenvloeien, opdat zich achter den ballon geen draai-

en wervelstroomen vormen; deze toch oefenen een nadeeligen invloed uit op den rustigen gang van den ballon.

De motoren leveren de beweegkracht voor de schroeven. Van hunne capaciteit zal dus in de allereerste plaats de grootte der eigen snelheid afhangen. Geheel in overeenstemming met de theorie is ook in de practijk gebleken, dat de motorische krachten evenredig zijn aan de *derde machten van de snelheden*, welke zij voortbrengen.

Aangezien *arbeid = kracht \times weg*, en de luchtweerstand evenredig is aan het kwadraat van de snelheid, terwijl de afgelegde weg recht evenredig is aan de snelheid, zullen dus ook de door verschillende motorische krachten verrichte hoeveelheden arbeid zich verhouden als de derde machten der ontwikkelde snelheden. Verdubbeling van de eigen snelheid van een ballon kan dus eerst door het aanbrengen van eene *achtvoudige* motorische kracht verkregen worden.

Maakt men het aantal paardekrachten *twee*-maal zoo groot, dan zal dientengevolge de snelheid van den ballon slechts met $\sqrt[3]{2}$ vermenigvuldigd en dus $1\frac{1}{4}$ maal zoo groot worden.

Men moet hierbij echter wel bedenken, dat iedere vermeerdering van het aantal H.P. het gewicht der motoren zal doen stijgen, terwijl bovendien ook het verbruik per uur aan benzine, smeermiddelen, koelwater, enz. toeneemt. Hoewel tusschen verschillende stelsels van motoren vrij belangrijke onderlinge verschillen in de gewichten per H.P. en het materiaalverbruik voorkomen, mag toch wel aangenomen worden, dat een *n*-maal krachtiger motor ongeveer *n*-maal zwaarder zal wegen en *n*-maal meer materiaal zal verbruiken, dan de als eenheid aangenomen motor.

Veronderstel nu eens, dat in een ballon twee gelijke motoren geplaatst zijn, elk van 80 H.P. en per uur 25 KG. materiaal verbruikende; dat verder 500 KG. bedrijfsvoorraad aan boord is, dan zal deze hoeveelheid toereikend zijn voor eene vaart van 20 uur met één motor, doch slechts voor 10 uur met beide motoren in bedrijf. Indien de snelheid met één motor 36 KM. per uur bedraagt, zullen in 20 uur 720 KM. afgelegd worden. Werken beide motoren gelijktijdig, dan wordt de snelheid $1\frac{1}{4}$ maal zoo groot, dus 45 KM. per uur; de ballon zal echter niet langer dan 10 uur (zonder tusschentijdsche landing) kunnen varen en in dien tijd slechts 450 KM. afleggen, zijnde een afstand, welke niet meer dan $\frac{5}{8}$ bedraagt van den met één motor afgelegden weg.

Met het oog op deze omstandigheid en bovendien nog als veiligheids- en voorzorgsmaatregel moet het van groot belang geacht worden, dat bestuurbare ballons, en vooral militaire ballons, met minstens twee motoren uitgerust zijn, welke zoodanig ingericht moeten wezen, dat zij onder normale omstandigheden om beurten zullen werken, doch desgewenscht ook gekoppeld gebruikt kunnen worden.

Aangezien alle motoren, zelfs de meeste solide, af en toe wel eens haperen, onregelmatig gaan loopen of zonder bekende oor-

zaak plotseling blijven stilstaan, en in dergelijke gevallen het opsporen van de oorzaken der gebreken en het weer op gang brengen van den motor veelal een tijdroovend werk blijkt te zijn, dat lang niet altijd onder weg uitgevoerd kan worden, verdient het ook om deze redenen zeer zeker aanbeveling over minstens twee motoren te beschikken. Deze kan men dan, telkens nadat zij gedurende eenigen tijd onafgebroken geloopt hebben, stopzetten, ten einde ze te laten afkoelen, waarna tevens gelegenheid bestaat ze schoon te maken, na te zien, enz.

Bij het vestigen van eene keuze omtrent aan te schaffen motoren moet niet te veel waarde gehecht worden aan lichtheid, maar bovenal gelet worden op betrouwbaarheid en deugdelijkheid, welke eigenschappen zich zoo moeilijk aan lichtheid paren.

Zooals vroeger reeds aangeteekend werd, kunnen zich omstandigheden voordoen, waarin de kansen voor het behoud van den ballon het best gewaarborgd worden door het vermogen zeer langen tijd te kunnen blijven varen.

Hierbij komt nog, dat militaire ballons, wier hoofdbestemming voorloopig wel zal zijn het verkennen op grooten afstand gedurende vele achtereenvolgende uren, binnen zekere grenzen ook meer profijt zullen trekken van een langen vaartijd, dan van eene bijzonder groote snelheid. Daarom zal ook bij het bepalen van het aantal H. P. voor de motoren van bestuurbare ballons nog volstrekt niet in alle gevallen naar de grootst mogelijke capaciteit gestreefd behoeven te worden. In ieder bepaald geval dient overwogen te worden, welke capaciteit met het oog op de bestemming van den ballon het meest doelmatig geacht moet worden.

Veronderstel, dat men voor een zekeren ballon de keuze heeft tusschen een motor van 150 H. P. dan wel een van 75 H. P., zoo behoeft nog volstrekt niet altijd de krachtigste, alleen omdat deze het sterkst is, de voorkeur te genieten. De volgende overwegingen zouden integendeel zeer te recht kunnen leiden tot de keuze van den anderen motor.

Aangezien de motor van 150 H.P. een gewicht van 450 KG. heeft, per uur 45 KG. materiaal verbruikt en den ballon eene snelheid van 50 KM. per uur verleent, terwijl bij gebruik van dezen motor niet meer dan 500 KG. bedrijfsvoorraad aan boord genomen kan worden, zal hiermede ook niet langer dan 11 uur gevaren en in dien tijd een weg van 550 KM. afgelegd kunnen worden.

De motor van 75 H.P. weegt daarentegen slechts 230 KG. en verbruikt per uur 23 KG., terwijl hiermede eene eigen snelheid van 40 KM. per uur verkregen wordt. De ballon kan alsdan dus 220 KG. meer materiaal medevoeren, zoodat het mogelijk wordt 31 uur te varen, in welken tijd een afstand van 1240 KM. afgelegd zal worden. De groote voordeelen van een 20 uur langeren vaartijd en een 690 KM. langeren weg wegen ruimschoots op tegen het nadeel van 10 KM. per uur minder snelheid.

Wordt verlangd de eigen snelheid van een ballon van 11 tot 16 M. per sec. op te voeren, dan moet men wel bedenken, dat hiertoe eene motorische kracht vereischt wordt, welke *drie*-maal zoo groot moet zijn dan de vorige. Was de ballon aanvankelijk b.v. met twee motoren van 70 H.P. uitgerust, dan zouden deze dus vervangen moeten worden door twee van 210 H.P.

Houdt men zulks in het oog, dan zal het duidelijk worden, dat iedere M. snelheid *meer* slechts ten koste van talrijke KM. 's weg en uren varens *minder* verkregen zal kunnen worden.

Op vorenstaande en meerdere gelijksoortige becijferingen moge de veronderstelling berusten, dat zoolang benzine-motoren worden toegepast — al zullen deze ongetwijfeld nog veel verbeterd worden — bestuurbare balons niet licht eigen snelheden van 25 M. per sec. of 90 KM. per uur zullen verkrijgen.

Van hoe groot belang de eigen snelheid ook zijn moge, uit onderstaande tabel blijkt, dat hare invloed door dien van den wind nog verre overtroffen wordt.

Tot het afleggen van een afstand, welke linea recta 100 KM. bedraagt, zal noodig zijn:

bij eene eigen snelheid van:	bij wind mede van		bij wind tegen van	
	6 M. per sec.	8 M. per sec.	6 M. per sec.	8 M. per sec.
11 M. per sec. = 39,6 KM. per uur	1 uur 38 min.	1 uur 27 min.	5 uur 33 min.	9 uur 15 min.
16 M. per sec. = 57,6 KM. per uur	1 uur 15 min.	1 uur 9 min.	2 uur 46 min.	3 uur 28 min.

Wind pal tegen is nog niet zoo hinderlijk, als wind op zij, daar een ballon door het groote oppervlak, dat hij alsdan biedt, sterk zal afdrijven.

En het laveeren met zoo'n log gevaarte gaat lang niet gemakkelijk, zoodat de ballon in een dergelijk geval maar langzaam zal opschieten.

Maar niet alleen met den wind, ook met andere weersgesteldheden, als nevel, regen, sneeuw, onweer, dient rekening gehouden te worden.

Wanneer de ballonstof nat wordt, zal haar gewicht toenemen en het bedrag dezer toename kan per M³. tot 100 gram en meer stijgen. Bij een Zeppelin-ballon kan dientengevolge eene totale gewichtsvermeerdering van 550—650 KG. ontstaan en zal het dus geen verwondering wekken, dat een dergelijk luchtschip door eene flinke stortbui gedwongen zal worden tot landen, en niet eer in staat zal zijn, de reis te vervolgen, vóór de ballon weder voldoende opgedroogd is.

Sneeuw is nog nadeeliger dan regen, aangezien de gewichtsvermeerdering door sneeuw wel driemaal zoo groot kan worden, als door regen. Als regel zal een luchtschip door eene sneeuwbus tot landen genoodzaakt worden.

Zelfs reeds het varen door mist, nevel en wolken is voldoende, om de ballonstof vochtig en dus zwaarder te maken. Wel zal het

meermalen voorkomen, dat men boven 600 M. gekomen een helder blauwen hemel ziet, terwijl beneden alles in nevelen gehuld is, maar in zoo'n geval kan er toch ook niet veel van verkennen komen.

Vooraf in herfst en winter, maar ook des zomers in de vroege ochtenduren, zullen zich dergelijke storende omstandigheden voordoen. Bij dreigend onweer mogen luchtschepen nimmer uitvaren. Indien zij onderweg door eene onweersbui overvallen worden, moeten zij trachten, hetzij tijdig te landen, dan wel het onweer te ontwijken.

Wanneer het voorgaande overwogen wordt, zal men tot de conclusie komen, dat een bestuurbare ballon in Midden-Europa, dus ook in ons land, op niet meer dan pl.m. 120 dagen per jaar zal kunnen varen.

Ieder militair bevelhebber, die over een motorballon kan beschikken, zal daarom wijs handelen door elk bericht, dat de ballon-commandant hem doet toekomen, dankbaar te aanvaarden, maar nooit op bepaalde diensten van dien ballon te rekenen of op berichten zijnerzijds te wachten.

De meening, dat de bestuurbare luchtschepen *nu* reeds een algeheel ommekeer in het wezen van den oorlog zouden brengen, berust op gebrek aan kennis omtrent het werkelijk vermogen dier schepen en op eene door niets gerechtvaardigde overschatting van hune bruikbaarheid en bovenal van hunne strijdvaardigheid.

Toch mag aan den anderen kant ook niet over het hoofd gezien worden, dat het plotseling verschijnen van eenige luchtschepen boven onze liniën en stellingen ongetwijfeld een zeer grooten moreelen indruk zal maken op de daar aanwezige troepen, welke indruk nog grooter zal wezen, wanneer het eigen leger niet over gelijksoortige middelen kan beschikken en er geen andere maatregelen tegenover kan stellen dan die, welke in ons Velddienstvoorschrift genoemd zijn.

(Slot volgt.)

Korte mededeelingen omtrent militaire zaken in verschillende landen.

Amerika (Vereenigde Staten van Noord-): Knaldemper voor veldgeschut. GLEN-CURTIS-watervliegtuig. Proeven met schoenen, M. Woch., N°. 50. Draadlooze telegrafie, M. Woch., N°. 51. Ballongeschut. Proeven met nieuwe buizen voor projectielen. De nieuwste »Ueber-Dreadnoughts«. Linienschip 1912-'13. Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei.

Argentinië: Proefvaarten van torpedobootverniers, Jahrb. A. u. M., Mei.

Australië: Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei.

België: Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei. Manoeuvres, Int. Rev., Mei.

Brazilië: Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei.

Bulgarije: Detacheering van officieren in het buitenland, M. Woch., N°. 49. Regeling der dienstbevoegdheden van de commandanten van militaire inrichtingen van onderwijs, M. Woch., N°. 56. Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei. Detacheering van officieren in Frankrijk, M. Woch., N°. 60.

Chili: Spoorwegbouw, M. Woch., N°. 53.

Denemarken: Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei.

Duitsland: De legercavalerie bij de keizermanoeuvres 1911. Wijzigingsbladen op het exercitiereglement voor de artillerie te voet. Nieuwe militaire luchtschepen. Wetten en gebruiken in den oorlog te land, Int. Rev., Mei.

Engeland: Het vraagstuk van de grootte van slagschepen, Streffl., April. Internationale paardentoonstelling. Luchtschippersdienst, M. Woch., N°. 52. Nieuw snelvuurgeschut, M. Woch., No. 54. Huwelijken van onderofficieren en soldaten. Olympische spelen. Vliegwezen, M. Woch., N°. 57. Vliegtuigen en draadlooze telegrafie. De Indische noord-oostgrens, M. Woch., N°. 58. Nieuwe automatische pistolen. Gebreken aan het veldgeschut. Geschut voor onderzeebooten, Jahrb. A. u. M., Mei. De Engelsche marinebegroting 1911/12, Int. Rev., Mei.

Frankrijk: De Marokkaansche troepen, M. Woch., N°. 49. Organisatieverandering der vestingartillerie. Wet op het pensioneren van generaals vóór het bereiken van den leeftijdsgrens. Reorganisatie van den topografischen dienst. De bevordering van de lichamelijke vorming voor het begin van den dienstplichtigen leeftijd in Frankrijk. Programma voor de organisatie der aviatiek. Bevordering van de aviatiek, Streffl., April. Achteruitgang van het Fransche ras. Elzas-Lotharingsche officieren. Dragen van burgerkleeding. Machinegeweren bij reserve-regimenten, M. Woch., N°. 55. Pionieroefeningen. Telegraaf-formaties.

Wapening der genietroepen. Cursus voor kapiteins en stafofficieren. Het offensief tegen Duitschland. Wet op het vliegwezen. Vliegwezen. Aanvullingsbegrooting. Marine-aangelegenheden, Jahrb. A. u. M., Mei. De reorganisatie van het Fransche militaire luchtvaartwezen. De bevelvoering en gevechtsleiding der veldartillerie. Artilleristische proeven. Het nieuwe Fransche cavaleriereglement. Aanwijzingen voor nachtoefeningen. Inrichting van een controledienst voor de kruitlaboratoria. De nieuwe vlootwet, Int. Rev., Mei. Nieuw luchtschip. Velduitrusting voor de infanterie. Lansen. Bevoegdheid tot straffen. Plicht tot hulp aan politie. Militaire scholen, M. Woch., N°. 68.

Griekenland: Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei.

Italië: Nieuwe slagschepen. Scheepsbouwplannen. Onderzeebooten. Uitbreiding van het vliegwezen in het leger. Verplaatsbare ballonhal, Streffl., April. Voor de luchtvloot, M. Woch., N°. 56. Uitbreiding van de vloot Moeilijkheden bij de uitbreiding van de vloot, Jahrb. A. u. M., Mei. Het overbrengen van oorlogsberichten en verliesstatistiek, Int. Rev., Mei.

Japan: Kosten van den Russisch-Japanschen oorlog, M. Woch., N°. 54. Nieuwe minister van oorlog. Divisie-inspecties. Versterking van het garnizoen in Korea, M. Woch., N°. 54. Leeftijdsgrenzen voor officieren, M. Woch. N°. 59. Bijeenkomst van divisiecommandanten. Oefeningen, M. Woch., N°. 60.

Nederlandsch-Indië: Scherm-oefeningen. Telefoonafdeeling bij de cavalerie. Paardentuig. Leercursus voor officieren van gezondheid, M. Woch., N°. 55.

Oostenrijk-Hongarië: Uitbreiding van het landweer-remonte-depot, M. Woch., N°. 51. De cursus 1912 aan de schietschool. Schermwedstrijd. Luchtschipperscursus. Verhooging van de vuursnelheid der machinegeweren. Het commandeeren van generale-stafofficieren tot de schietschool en tot cavalerie-oefeningsreizen, M. Woch., N°. 54. Vlootbouwplannen. Militair vliegwezen. Uitrusting van de infanterie met springmiddelen, Jahrb. A. u. M., Mei. Opleiding van eenjarig-vrijwilligers tot helpers van verplegingsofficieren bij mobilisatie. Cursus voor stafofficieren, M. Woch., N°. 59.

Rumenië: Sport in het leger, M. Woch., N°. 51.

Rusland: Schietregels 1911 voor de 12 cM. veldhouwitsers M. 1909. Luchtschippervraagstukken. Opening van een radio-telegrafistenschool in St. Petersburg. De verkenning van uit de lucht, Streffl., April. Militaire aviatiek. Militaire maatregelen met het oog op den gespannen toestand in Perzië en Turkije. Uitbreiding van het spoorwegnet. Weerplichtwet. Dienstplicht der Israëlieten. Eeuwfeest van batterijen. Vliegwezen. Opleiding in het schieten bij de infanterie. Voorbereiding tot viering van het eeuwfeest van den vaderlandschen oorlog. Scheepsbouwprogramma voor de Oost-Zee. Loodswezen in Finland. Het overgeven van een schip aan den vijand, Jahrb. A. u. M., Mei. De wet tot regeling van het opleidingsstelsel van de Russische reserve-officieren, Int. Rev., Mei.

Servië: Onbruikbare granaten, Jahrb. A. u. M., Mei.

Siam : Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei.

Spanje : Scheepsbouw, Jahrb. A. u. M., Mei.

Turkije : Vereniging tot verbetering van den paardenteelt. Versterking der vloot. Inschrijving voor den aankoop van vliegmachines. Inrichting van een station voor luchtschepen, M. Woch., N°. 49. Instituut der reserve-officieren, Streffl., April. Uitbreiding van den trein, M. Woch., N°. 52. Inzamelingen voor den aankoop van vliegmachines, M. Woch., No. 54. Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei.

Zweden : Militaire aviatiek, Jahrb. A. u. M., Mei. Proefmobilisatie, M. Woch., N°. 59.

Zwitserland : Terreinrit, M. Woch., N°. 50.

Ter aankondiging ontvangen.

Tactisch gebruik van mitrailleurs, door VERBERNE, Kapitein-Commandant der 2^e Mitrailleur-afdeeling. *Utrecht*. A. W. BRUNA & ZOON.

Uittreksel uit het Reglement voor den garnizoensdienst en Algemeen voorschrift betreffende den dienst der wachten bij gevangenen, ten behoeve van onderofficieren en korporaa's, door B. G. KOOPMAN, Luitenant-Kolonel, Militie-Commissaris. Dertiende herziene en verbeterde druk. *Zutphen*, 1912. W. J. THIEME & CIE.

État militaire de toutes les nations du monde, par CHARLES MALO. 1912. *Paris-Nancy*, 1912. BERGER-LEVRAULT.

Opinions allemandes sur la guerre moderne. Premier fascicule. Les bases de l'art de la guerre: armement et technique modernes. *Paris-Nancy*, 1912. BERGER-LEVRAULT.

Opmerkingen op de voorgestelde organisatie der infanterie, door »Mannen uit de practijk«. (Niet in den handel.) *Amersfoort*, 1912. N. V. Drukkerij »PATRIA«.

Het wetsontwerp tot reorganisatie van het leger, door W. COOL, Gepens. Luit.-Generaal. Oud-Minister van Oorlog. *'s-Gravenhage*, 1912. MARTINUS NIJHOFF.

Cibles à avertissement automatique (Brevets BREMER), par le capitaine adjoint d'État-major R. BREMER. *Bruxelles*, 1912. IMPRIMERIE INDUSTRIELLE ET FINANCIÈRE.

Wielrijdersafdeelingen en haar gebruik, door A. DUDOK VAN HEEL, Kapitein der Infanterie. *'s-Gravenhage*, 1912. DE GEBROEDERS V. CLEEF.